

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om justering av det flexibla pensionsålderssystemet i lagen om sjömanspensioner

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det flexibla pensionsålderssystemet ändras i lagstiftningen om sjömanspensioner. Revideringen har samband med den strävan att höja av den genomsnittliga pensionsåldern som i början av år 1994 genomförs inom det privata arbetspensionssystemet.

Den undre åldersgränsen för individuell förtidspension föreslås bli höjd från 55 till 58 år. Denna höjning av åldersgränsen gäller inte personer som är födda före år 1940. För deras vidkommande bibehålls den undre pensionsåldersgränsen vid 55 år. Sjömanspensionssystemet byggs samtidigt ut med en ny förmånsform, dvs. deltidspension som en arbetstagare kan få när han fyllt 58.

Äldre arbetstagares fortsatta förvärvsarbete skall stödjas så att det med tanke på pensionen är ett bättre alternativ att fortsätta att förvärvsarbete än att tidigt gå i pension. Det görs också lättare för pensionstagare att återvända till arbetet. Villkoren för erhållande av arbetslöshetspension justeras så att arbetstagaren före pensioneringen förutsätts ha varit arbetsverksam i minst fem år under en 15 års tid. Dessutom förutsätts att den s.k. återstående tiden skall kunna räknas till godo i arbetslöshetspensionen, dvs. den tid som återstår tills pensionsåldern uppnås.

Till följd av den förhöjda intjäningsprocenten, det tekniska avbrytandet av arbetsförhållandet, samt ändringarna av arbetspensionstillägget och deltidspensionen, kommer propositionen att öka utgifterna. En minskande inverkan på pensionsutgifterna får höjningen av åldersgränsen för individuell förtidspension och de nya förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetspension.

Till sina nettoverkningar leder propositionen emellertid till inbesparing av pensionsutgifter. Spareffekten uppkommer småningom på så sätt att pensionsutgifterna år 2000 minskar med ca 8 miljoner mark och år 2010 med närmare 20 miljoner mark. I fråga om statens andel uppgår den inbesparade summan år 2000 till ca 2—3 miljoner mark och år 2010 till ca 6 miljoner mark.

Den föreslagna lagändringen är avsedd att träda i kraft i början av 1994. Stadgandena som tillåter att personer som får individuell förtidspension arbetar föreslås bli utsträckta till att gälla också redan pensionerade. Arbetslöshetspension enligt de förutsättningar som stadgas i den gällande lagen får alltså sådana arbetslösa som när lagen träder i kraft har rätt till arbetslöshetsdagpenning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	DETALJMOTIVERING	5
1. Nuläget	3	1. Motivering till lagförslaget	5
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	4	2. Ikraftträdande	15
3. Propositionens ekonomiska verkningar	4	3. Lagstiftningsordning	15
4. Ärendets beredning	5	LAGFÖRSLAG	16
5. Andra omständigheter som inverkat på proposi- tionen	5	BILAGA	27
		Parallelltexter	27

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Pensionssystemet enligt lagen om sjömanspensioner (72/56, SjöPL) hör till den privata sektorns arbetspensionssystem. Inom det privata arbetspensionssystemet gäller principen om sista arbetspensionsanstalt. Pension enligt dessa lagar beviljas som en helhet. Om arbetstagarens sista arbetsförhållande har hört till sjömanspensionssystemet, ger Sjömanspensionskassan ett pensionsbeslut på hela det privata arbetspensionssystemets vägnar och betalar de pensioner som har intjänats inom det.

SjöPL:s pensionssystem finansieras med lika stora premier som uppbärs hos arbetsgivarna och arbetstagarna samt med en statlig finansieringsandel som utgör en tredjedel av pensionsutgifterna.

Förmånerna inom sjömanspensionssystemet motsvarar i huvudsak dem som avses i lagen om pension för arbetstagare (395/61, APL). Den undre åldersgränsen för individuell förtidspension är således 55 år. Den allmänna pensionsåldern för befäl är 65 och för manskap stiger den stegvis till 65 år vid utgången av 2001. På arbetslöshetspension tillämpas stadganden som motsvarar APL.

Lagen om sjömanspensioner avviker emellertid i vissa andra avseenden från APL. Systemet känner inte till någon deltidspension. Enligt SjöPL tjänas pensionsrätt in under en tid för vilken premier skall betalas på samma grunder som enligt APL. Pensionsrätt tjänas emellertid in för sjötjänst före 23 års ålder.

SjöPL-pensionen fastställs separat för varje arbetsförhållande. I pension tjänas vanligen in 1/6 procent månatligen, dvs. 2 procent årligen. Full pension enligt SjöPL, dvs. 50 procent av den pensionsgrundande lönen, intjänas på ca 25 år.

Sjömanspension räknas emellertid enligt intjäningsprocenten 1/8 per månad, om den på detta sätt uträknade pensionen blir större än enligt huvudregeln uträknad pension jämte uppskovsförhöjning och barntillägg. Denna APL-garantipension skall i allmänhet tillämpas när den pensionsgrundande tiden överstiger 400 månader. När APL-garantipension räknas ut skall emellertid beaktas endast tjänstgöring efter fyllda 23 år. Om SjöPL-pension beviljas som fribrev är pensionstillväxten 1,5 procent årligen.

Den allmänna pensionsåldern för befäl är 65 år. Den allmänna pensionsåldern för manskap höjs under en 10 års övergångsperiod fr.o.m. år 1992 stegvis från 60 till 65 år så att varje begynnande tvåmånadersperiod under övergångsperioden höjer pensionsåldern med en månad.

Enligt SjöPL har en arbetstagare rätt att få ålderdomspension också enligt en lägre, s.k. intjänad pensionsålder, vilken för manskap är fyllda 55 och för befäl 60 år. Den intjänade pensionsåldern för arbetstagare som hör till befålet respektive manskapet bestäms så att varje månad som arbetstagaren har tjänstgjort efter 25 års tjänstgöring sänker pensionsåldern med en månad räknat från 65 års ålder. En till befålet hörande arbetstagare har således efter 30 års sjötjänst rätt att avgå med pension som 60-åring och en till manskapet hörande har efter 35 års sjötjänst rätt att avgå med pension som 55-åring.

Ålderdomspension kan beviljas tidigarelagd med högst fem år räknat från 65 år eller räknat från en lägre pensionsålder som uppnåtts före pensioneringen, dock tidigast från 55 års ålder.

I fråga om invaliditetspension räknas den tid som återstår till pensionsåldern in i den allmänna pensionsåldern.

Till den del som en SjöPL-pension skiljer sig från minimipensionsskyddet enligt APL, faller ansvaret för utbetalningen av skillnaden mellan SjöPL-pensionen och minimipensionsskyddet enligt APL i sin helhet på Sjömanspensionskassans eget ansvar.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

I den proposition med förslag till lagar om ändring av lagstiftningen gällande det flexibla pensionsålderssystemet som riksdagen godkände på sommaren 1993 (RP 26/1993 rd) meddelade regeringen att den utredde behovet att ändra det flexibla pensionsålderssystemet också i lagen om sjömanspensioner. Syftet med den propositionen med förslag till lagar som träder i kraft den 1 januari 1994 (559—566/93) var att utveckla pensionssystemet så att ändringarna skall främja äldre arbetstagares möjligheter att fortsätta arbeta, som ett alternativ till eller vid sidan av pension. Avsikten är också att förmå

äldre arbetstagare att fortsätta arbeta längre än för närvarande samt att förebygga eller skjuta upp förtida pensionering. Dessa mål kan uppnås genom en höjning av åldersgränsen för individuell förtidspension, genom åtstramning av villkoren för arbetslöshetspension samt genom att effektivare utnyttja möjligheterna till deltidspension. Genom att arbetsförhållandet teknisk bryts av garanteras en äldre arbetstages pensionsskydd i det fall att han fortsätter arbeta. Samma syfte tjänar den höjning av pensionens tillväxtprocent som ges för fortsatt arbete efter fyllda 60 år. Arbetspensionstillägg som beviljas för frivillig yrkesinriktad yrkesutbildning enligt lagen om rehabiliteringspenning, lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning samt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden läggs också på pensionen och tryggar pensionens återstående tid. Arbetstagarernas benägenhet att fortsätta arbeta eller återvända till arbetslivet stöds också genom åtgärder som förbättrar möjligheterna att skjuta upp individuell förtidspension genom förhandlingar mellan arbetsgivaren och arbetstagen, genom förbättrade möjligheter till arbete för personer som får individuell förtidspension samt genom utbetalning av invaliditetspension på de tidigare grunderna.

Med stöd av vad som anförs ovan föreslås att de viktigaste ändringarna i det flexibla pensionsålderssystemet genomförs också med avseende på sjömanspensionssystemet. Åldersgränsen för individuell förtidspension höjs således till 58 år. Höjningen av åldersgränsen gäller inte personer som är födda före år 1940. För deras vidkommande blir pensionsåldersgränsen fortfarande 55 år.

Deltidspension införs i sjömanspensionssystemet som en ny förmånsform. Syftet med deltidspension är att ge äldre arbetstagare en möjlighet att utnyttja sin återstående arbetsförmåga och att således pensionera sig stegvis. Genom att minska sin arbetsinsats kan en arbetstages deltidspensionera sig, vilket innebär att pensionen ersätter inkomstbortfallet.

Den undre åldersgränsen för deltidspension är 58 år. Deltidspensionen uppgår till 50 procent av skillnaden mellan den stabiliserade förvärvsinkomsten och förvärvsinkomsten av deltidsarbetet. En förutsättning för utbetalning av pensionen är att arbetstagen under de senaste 15 kalenderåren i sammanlagt minst fem år har tjänat in sådan grundpension som avses i lagen om pension för arbetstages. För

att få pension måste arbetstagen minska sin arbetsinsats så att det återstående arbetet kan betraktas som deltidarbete. En förutsättning för deltidspension är dessutom att det på grund av den minskade arbetsinsatsen sker en motsvarande minskning i arbetstagens förvärvsinkomst.

Ändringarna i fråga om deltidspensionen föreslås i SjöPL bli genomförda på samma sätt som i APL, dock med beaktande av de specialarrangemang som sjöarbetsförhållanden förutsätter.

Villkoren för arbetslöshetspension föreslås bli så justerade att en förutsättning för erhållande av sådan pension är att vederbörande under de senaste 15 åren varit i arbetslivet i minst fem år före den till pension berättigande arbetslöshetens början. Pensionen börjar löpa när arbetstagen har fyllt 60 år och har fått arbetslöshetsdagpenning till maximalt belopp. Ett villkor för arbetslöshetspension är även att den s.k. återstående tiden kan beaktas när pensionen räknas ut. I övrigt förblir pensionsförutsättningarna oförändrade. I villkoren för arbetslöshetspension och när det gäller uträkningen av återstående tid har de tekniska ändringar beaktats som följer av arbetsmarknadsstödet.

De ändringar som föreslås i pensionssystemet enligt SjöPL gäller tekniskt avbrytande av äldre arbetstages arbetsförhållande, arbetspensionstillägg för utbildnings- och rehabiliteringstid, äldre arbetstages pensionstillväxt på två och en halv procentsnivå, förlängning av betänketiden när det gäller individuell förtidspension samt förbättring av arbetsmöjligheterna för dem som får individuell förtidspension.

Propositionen innehåller också ett förslag som innebär att finansieringen av familjepensionerna överförs till att bekostas av pensionsanstalterna gemensamt.

Avsikten är att så fort som möjligt utreda vilka lagändringar som behövs då lagens tillämpningsområde utsträcks till arbete ombord på utländska fartyg och redaren blir ansvarig för arbetsgivarens och arbetstagens inbetalningar till sjömanspensionskassan, så att lagändringarna kan träda i kraft med det snaraste.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Propositionen kommer att öka utgifterna till

följd av den förhöjda intjäningsprocenten, det tekniska avbrytandet av arbetsförhållandet, samt ändringarna av arbetspensionstillägget och deltidspensionen. En minskande inverkan på pensionsutgifterna får höjningen av åldersgränsen för individuell förtidspension och de nya förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetspension.

Till sina nettoverkningar beräknas propositionen leda till inbesparing av pensionsutgifter. Spareffekten uppkommer småningom, på så sätt att pensionsutgifterna år 2000 minskar med ca 8 miljoner mark och år 2010 med närmare 20 miljoner mark. I fråga om statens andel uppgår den inbesparade summan år 2000 till ca 2—3 miljoner mark och år 2010 till ca 6 miljoner mark.

Den föreslagna lagändringen är avsedd att träda i kraft i början av 1994. Stadgandena som tillåter att personer som får individuell förtidspension arbetar föreslås bli utsträckta till att gälla också redan pensionerade. Arbetslöshetspension enligt de förutsättningar som stadgas i den lag som gällde före den 1 januari 1994 får alltså sådana arbetslösa som när lagen

träder i kraft har rätt till arbetslöshetsdagpenning.

4. Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen har deltagit företrädare för Sjömanspensionskassan och Pensionsskyddscentralen, samt de arbetsgivar- och arbetstagarpartier inom sjömanspensionssystemet som är företrädare i Sjömanspensionskassan.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionen

I propositionen har de ändringar beaktats som regeringen föreslagit i fråga om arbetsmarknadsstöd till utkomstskydd för arbetslösa (RP 237/1993 rd). De ändringar som görs i arbetsmarknadsstödet i samband med riksdagsbehandlingen har beaktats också i sjömanspensionssystemet.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

3 a §.I paragrafens 2 mom. 1 punkten görs ett tillägg som möjliggör en utökad fondering av ålderdomspensioner. Fonderingen av ålderdomspensioner kunde i den omfattning och på det sätt som bestäms i de av social- och hälsovårdsministeriet fastställda grunderna utsträckas till pensioner, även till den del de baserar sig på tjänstgöringstid efter utgången av det kalenderår, under vilket arbetstagaren fyller 54 år, eller till invaliditets- eller arbetslöshetspensionstiden. I paragrafens 1 mom. görs likaså en ändring enligt vilken ansvaret för finansieringen av de delar av familjepensionen som motsvarar minimiskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare överförs på arbetspensionsanstalterna gemensamt.

Hänvisningarna i paragrafens 2 mom. 2 punkten till 12 § 3 mom. ändras till hänvisningar till den nya 12 a §.

Avsikten är att pensionsanstalterna tillsammans skall finansiera deltidspensionen, varför

ett tillägg angående detta intas i 2 mom. 3 punkten.

11 §. Till paragrafens 1 mom. har fogats en precisering som gäller deltidarbete.

Det föreslås att i paragrafens 6 mom. stadgas att i arbetsförhållandet för en person som närmar sig pensionsåldern skall göras ett tekniskt avbrott.

Det automatiska tekniska avbrytandet av ett arbetsförhållande föreslås gälla arbetstagare som har fyllt 54 år. Ett villkor för avbrottet är att arbetstagarens SjöPL-arbetsförhållande har fortgått utan avbrott minst 10 år. Arbetsförhållandet skall enligt förslaget alltid avslutas vid utgången av det år under vilket arbetstagaren har fyllt 54 år, förutsatt att arbetsförhållandet härvid har fortgått minst 10 år. Om arbetsförhållandet i det skedet inte har fortgått så länge, föreslås det att arbetsförhållandet avslutas vid utgången av det år då 10-årsgränsen uppnås.

Efter det tekniska avbrytandet anses arbetstagaren vara i ett nytt arbetsförhållande. Pen-

sionsskyddet för perioden före avbrottet och efter avbrottet skall enligt förslaget bestämmas som om det var fråga om två separata arbetsförhållanden. Vid beräkning av pensionslönen delas arbetsförhållandet dock inte upp, ifall pensionen blir större enligt detta beräknings-sätt.

Om det vid bestämmandet av pensionslönen framgår att arbetstagarens lön i det arbetsförhållande som föreligger efter avbrottet har nedgått till följd av ett sådant undantagsskäl som har yppat sig före det tekniska avbrottet, skall det tekniska avbrottet upplösas ifall de i 16 § 3 mom. avsedda förutsättningarna för fastställande av pensionslönen enligt prövning härvid uppfylls. Det föreslås att pensionen beräknas såsom för ett oavbrutet arbetsförhållande, varvid den enligt 16 § 3 mom. fastställda pensionslönen beaktas såsom pensionsgrundande lön.

För att inte helt korta arbetsförhållanden skall bildas strax före pensionsåldern, föreslås det att arbetsförhållanden inte skall avbrytas tekniskt om perioden mellan det tekniska avbrytandet och pensionsåldern enligt 14 § 1 eller 2 mom. blir kortare än 3 år. Då tiden beräknas är utgångspunkten att arbetstagaren fortsätter i ett SjPL-arbetsförhållande utan avbrott fram till pensionsåldern.

Arbetsförhållandet för en arbetstagare som går i deltidspension avbryts när deltidarbetet börjar. Därför tillämpas tekniskt avbrytande inte på deltidarbete. Ett heltidsarbete som har föregått deltidarbete skall enligt förslaget avbrytas tekniskt, ifall det fortgått minst 10 år innan deltidarbetet började. I paragrafens 7 mom. föreslås ett stadgande enligt vilket ett i teknisk mening avbrutet arbetsförhållande skall betraktas såsom ett och samma arbetsförhållande vid valet av samordningsgrund för arbetsförhållanden som har fortgått samtidigt under en tid av minst ett år samt vid tillämpningen av begränsningsstadgandet och vid fördelningen av ansvaret för pensionen.

12 §. I paragrafens 1 mom. stadgas att såsom till pension berättigande tjänstgöringstid inte beaktas den tid för vilken arbetstagaren medan arbetsförhållandet pågick har uppburit sådan grundpension enligt arbetspensionslagarna vars storlek har fastställts med beaktande av den tid som återstår till pensionsåldern eller av motsvarande arbetsförtjänst. Enligt ordalydelsen i nuvarande 1 mom. skall arbetstagaren uppbära sagda pension, men inom rättspraxis har intjä-

landet av nytt pensionskydd hindrats av att arbetstagaren har genom ett pensionsbeslut fastställt rätt till nämnda pension. I dessa fall har samma tid redan räknats såsom till pension berättigande i den heffektiva pensionen. Det föreslås att ordalydelsen i stadgandet ändras i enlighet med rådande rättspraxis. Arbetstaga-ren skall därmed enligt förslaget inte intjäna nytt pensionskydd i exempelvis sådant förvärvsarbete som han utför samtidigt som han har en vilande individuell förtidspension, utan den tidigare pensionsnivån föreslås kvarstå under den tid då arbetstagaren förvärvsarbetar. För det nya förvärvsarbetet skall dock betalas pensionsförsäkringspremier och andra social-skyddsavgifter.

12 a §. Gällande 12 § 3 mom. föreslås flyttat till en ny 12 a §. I paragrafens 1 mom. förlås stadgat om villkoren för att tiden mellan arbetsförmågans början och pensionsåldern (återstående tid) skall räknas såsom till pension berättigande tjänstgöringstid. Om arbetsförmågan har börjat innan 360 dagar förflutit efter att arbetsförhållandet upphörde skall även tiden mellan arbetsförmågans början och pensionsåldern räknas såsom till pension berättigande tid när den invaliditetspension som beviljas på grundval av detta arbetsförhållande fastställs. Eftersom det på individuell förtidspension och arbetslöshetspension tillämpas vad som stadgas om invaliditetspensionen, räknas den återstående tiden såsom till pension berättigande också i fråga om dessa pensioner. Till denna del kvarstår stadgandet om återstående tid oförändrat.

Den ålder fram till vilken den återstående tiden räknas föreslås ändrad så att den räknas till den ålder, då arbetstagaren skulle ha haft rätt att avgå med ålderdomspension, om han oavbrutet från pensionsfallet fram till pensionsåldern skulle ha fortsatt i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag. Det tid då den återstående tiden upphör kan sålunda sammanfalla med den pensionstid som stadgas i 14 § 1 eller 2 mom. Syftet med ändringen är att förhindra att pensioner på basis av den återstående tiden ofta kan bli större än ålderdomspensionen.

Det föreslås att i paragrafens 2 mom. stadgas om den s.k. efterkarenstiden, dvs. de dagar som förlänger tiden under vilken rätten till återstående tid är i kraft efter det att arbetsförhållandet har avslutats. I propositionen föreslås att utöver de dagar som nämns i 12 § 3 mom. även

vissa andra förmåner skall förlänga efterkarenstiden på motsvarande sätt. Dessa förmåner är vuxenutbildningstillägg och personligt stöd för yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden, statstjänstemannalagen, grundskolelagen och gymnasielagen samt utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. Ändringen gör det möjligt för arbetstagaren att ansöka om utbildning utan att han behöver vara rädd att gå miste om sitt pensionskydd.

Det föreslås att i paragrafens 3 mom. stadgas om arbetstagarens rätt till återstående tid om han har fått enligt förtjänsten avvägd arbetslöshetsdagpenning. Stadgandet ingår i 12 § 3 mom. gällande lag. Till sitt innehåll motsvarar det gällande och det föreslagna stadgandet varandra, endast ordalydelsen har justerats. Om arbetstagaren har fått enligt förtjänsten avvägd dagpenning med stöd av 26 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa innan efterkarenstiden har förflutit sedan arbetsförhållandet upphörde, skall den återstående tiden räknas såsom till pension berättigande tid då den invaliditetspension som beviljas på grund av detta arbetsförhållande fastställs.

Det föreslås att i paragrafens 4 mom. skall ingå ett stadgande enligt vilket den återstående tiden skall räknas såsom till invaliditetspension berättigande på grundvalen av barnavårdstid. Motsvarande stadgande ingår i 12 § 3 mom. gällande lag. Det nuvarande stadgandet avser enbart kvinnliga arbetstagare. Nu föreslås det av jämställdhetsskäl att stadgandet skall vara könsneutralt. Samtidigt föreslås det att ett nytt villkor införs, enligt vilket krävs att arbetstagaren på grund av ifrågavarande barn har fått i sjukförsäkringslagen avsedd moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller stöd för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92). Förlängningen är därmed kopplad till förmåner som uppbärs i Finland, vilket gör det lättare att räkna de i stadgandet avsedda tiderna. Denna faktor har betydelse framförallt efter det att avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har trätt i kraft. Avsikten är att stadgandet om barnavårdstiden fortfarande skall vara subsidiärt i förhållande till de övriga stadgandena gällande återstående tid sålunda, att förstnämnda stadgande tillämpas endast när den återstående tiden inte räknas såsom till pension berättigande med stöd av andra stadganden.

I paragrafens 5 mom. stadgas om kravet på

boende i Finland för att en arbetstagare skall ha rätt till återstående tid. Stadgandena ingår i 12 § 3 och 6 mom. i den gällande lagen.

12 b §. I paragrafens 1—3 mom. stadgas om till vilket arbetsförhållande den återstående tiden fogas. Stadgandena ingår i 12 § 3 mom. i den gällande lagen.

Det föreslås att i paragrafens 4 mom. stadgas om till vilket arbetsförhållande den återstående tiden skall fogas i situationer som avser s.k. garanterat arbete. Stadgandena ingår i den för viss tid stiftade lagen om beaktande i undantagsfall av garanterat arbete i arbetspensionskyddet, som var i kraft till den 31 juli 1993. Motsvarande stadgande har från och med den 1 juli 1993 permanent flyttats till lagen om pension för arbetstagare (559/93).

Enligt det föreslagna 4 mom. skall återstående tid inte fogas till ett arbetsförhållande i garanterat arbete, om arbetstagaren har fyllt 55 år och om den pensionsgrundande lönen i detta arbetsförhållande är mindre än motsvarande lön eller arbetsinkomst som har uträknats på grundval av det tidigare arbets- eller tjänsteförhållandet eller företagarkerksamheten. I dessa fall är det meningen att den återstående tiden skall fogas till ett tidigare arbets- eller tjänsteförhållande eller till företagarkerksamhet som har förgått det garanterade arbetet, förutsatt att arbetstagaren på grundval av detta alltså har rätt till återstående tid när det garanterade arbetet börjar. Dessutom föreslås ett stadgande enligt vilket arbetstagaren inte heller på grund av det garanterade arbetet förlorar sin rätt till återstående tid från ett tidigare arbets- eller tjänsteförhållande, ifall han inte redan har förlorat denna rätt vid den tidpunkt då hans garanterade arbete började. Detta innebär att man vid beräkningen av de 360 dagar som nämns i 12 a § 1 mom. skall lämna de dagar obeaktade under vilka arbetsförhållandet i garanterat arbete fortsätter.

12 c §. Det föreslås att stadgandet i nuvarande 12 § 4 mom. flyttas till 12 c §. I paragrafens 1 mom. skall enligt förslaget stadgas om hur arbetstagares tidigare tid i pension räknas såsom till pension berättigande när ny pension beviljas. Stadgandena ingår i 12 § 4 mom. i den nuvarande lagen, men i det nya 1 mom. har dock slopats omnämmandet av lagen om förtidspension för frontveteraner, eftersom stadgandet inte längre kan tillämpas.

I paragrafens 2 mom. stadgas om beviljande av pension enligt tidigare grunder. Stadgandet

ingår i 12 § 4 mom. i den gällande lagen. Det föreslås att den tid efter vilken pensionen beviljas enligt tidigare grunder skall förlängas från ett år till två år. Härigenom förbättras arbetstagarnas möjligheter att delta i arbetsprovning och rehabilitering. Omnämmandet av lagen om förtidspension för frontveteraner har slopats eftersom tillämpningen av stadgandet inte längre är möjligt.

Stadgandet i gällande 12 § 4 mom. flyttas till 12 c § 3 mom. I momentet stadgas att nytt pensionskydd inte intjänas om pensionen beviljas på tidigare grunder. Detta förutsätter att i den pension som beviljas på tidigare grunder har beaktats den återstående tiden eller motsvarande arbetsförtjänst. Härvid räknas inte ett arbets- eller tjänsteförhållande eller företagareverksamhet som fortsätter efter att den tidigare pensionen har upphört såsom till pension berättigande, eftersom samma tid redan räknas såsom till pension berättigande under den återstående tiden.

Stadgandet i 12 § 6 mom. i den gällande lagen slyttas till 12 c § 4 mom. I momentet stadgas om fastställande av invaliditetspension för arbetstagare som har fått rehabiliteringspenning. Den i stadgandet nämnda tiden på ett år föreslås bli förlängd till två år.

14 b §. I paragrafen stadgas om förutsättningarna för att erhålla deltidspension. Rätt till deltidspension har arbetstagare som fyllt 58 men inte 65 år och som uppfyller villkoren i paragrafens 1 mom.

1 punkten. Eftersom det vore oändamålsenligt att bevilja en arbetstagare som redan uppbär pension ytterligare deltidspension, stadgas det att pension inte beviljas den som redan har rätt till ålderdoms- eller invaliditetspension på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande eller företagareverksamhet. En arbetstagare skall anses som sådan pensionstagarare som avses ovan också då någon pension inte skall utbetalas på grund av samordning. Den omständigheten att en arbetstagare inte har ansökt om sådan pension ur statens pensionssystem som han har rätt till t.ex. med stöd av att han uppnått pensionsåldern utgör däremot inget hinder för beviljande av deltidspension. För beviljande av deltidspension skall även följande villkor i anslutning till arbetsinsatsen och arbetstiden uppfyllas.

2 punkten. För att en arbetstagare skall beviljas deltidspension förutsätter det att han under en förhållandevis lång tid haft heltidsar-

bete för att den förutsatta minskningen av arbetsinsatsen skall uppfyllas. Det förutsätts därför att han under en tid av ett och ett halvt år omedelbart före deltidspensionens början i minst 12 månader haft ett arbete på heltid. Detta möjliggör även för en person som under nämnda period varit arbetslös en kort tid att söka sig till deltidspensionssystemet.

3 punkten. Beviljandet av deltidspension förutsätter att på grundval av arbetsförhållandet såsom till pension berättigande tid räknas även den tid som återstår tills pensionsåldern uppnås om arbetstagaren blivit arbetsoförmögen vid den tid då deltidspensionen börjar. Detta krav är närmast tekniskt. Arbetstagarens rätt till deltidspension och den pensionsanstalt som skall utbetala pensionen fastställs enligt den pensionslag på basis av vilken vid fastställande av invaliditetspensionen den återstående tiden skall beaktas. Stadgandet är av betydelse närmast då arbetstagaren haft flera parallella arbetsförhållanden eller han under den tid om ett och ett halvt år som nämns i 2 punkten haft på varandra följande arbetsförhållanden som faller under olika lagars tillämpningsområde. Syftet med stadgandet är inte att utesluta de arbetstagare från deltidspensionssystemet som uppnått en lägre pensionsålder än 65 år och som vill fortsätta arbeta i ett arbetsförhållande på deltid.

4 punkten. Det är i allmänhet arbetstagare som har varit relativt regelbundet med i arbetslivet som har ett behov att stegvis minska sin arbetsinsats. Det förutsätts därför att arbetstagaren under en tid av 15 kalenderår omedelbart före deltidspensionens början i sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. APL nämnd grundpension. Har arbetstagaren under denna tid även haft förvärsarbete som omfattas av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, omvandlas förtjänsten från dessa så att de motsvarar den nämnda intjäningstiden på det sätt som stadgas i 4 § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden. Enligt detta lagrum erhålls tiden i månader genom att dividera beloppet av förvärsinkomsten under kalenderåret med 1 069,86 mark. Markbeloppet är uttryckt i 1993 års APL-index. Vid sammanräkning av intjäningstiderna enligt denna lag och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden beaktas endast fulla månader, högst 12 månader per kalenderår.

5 a punkten. Punkten gäller arbetstagare som

fortsätter arbeta i ett deltidsarbete som omfattas av denna lag. Arbetstagaren skall minska sin arbetsinsats så att arbetet kan anses som ett deltidsarbete. Det krävs sålunda att den återstående arbetstiden i genomsnitt är minst 4/10 och högst 7/10 av arbetstiden i ett heltidsarbete inom ramen för det avlösningssystem som tillämpas på fartyget. Arbetstiden räknas som ett medeltal för en period som omfattar högst 16 veckor. Om arbetstidskravet inte kan uppfyllas eftersom de oavbrutna arbetstiderna i det avlösningssystem som tillämpas på fartyget är längre än normalt, kan Sjömanspensionskassans styrelse ge tillstånd att räkna den förutsatta genomsnittliga tiden på en period som är längre än 16 veckor. Härvid krävs det att den förutsatta minskningen av arbetstiden uppnås inom skälig tid inom ramen för ett överenskommet avlösningssystem. En skälig tid kan åtminstone inte överstiga ett år. Vid beviljande av deltidspension förutsätts också alltid att den återstående tiden av arbetsförhållandet sannolikt innefattar flera arbetsperioder.

6 punkten. Denna punkt gäller arbetstagare som fortsätter att arbeta i ett deltidsarbetsförhållande som inte omfattas av denna lag. Härvid krävs att den återstående genomsnittliga arbetstiden är minst 16 och högst 28 timmar i veckan. Om veckoarbetstiden varierar, räknas genomsnittet på basis av en 16 veckorsperiod.

7 punkten. Ett deltidsarbete får inte avbrytas för en längre tid än sex veckor i följd. Som avbrott betraktas emellertid inte semester, kompensationsledighet, oavlönad ledighet som ingår i ett avlösningssystem, ej heller sådan tid för vilken arbetstagaren får lön under sjuktid eller dagpenning enligt sjukförsäkringslagen.

8 punkten. Beviljandet av deltidspension förutsätter också att arbetstagarens förvärvsinkomst förändras till följd av den minskade arbetsinsatsen. Den återstående förvärvsinkomsten får vara högst 70 procent av de stabiliserade förvärvsinkomsterna under tiden före övergången till deltidsarbete. Förvärvsinkomsten skall dock vara minst 35 procent av nämnda inkomst. Om arbetstagaren samtidigt har två eller flera förvärvsarbeten, räknas nedgången i förtjänsten på grundval av samtliga stabiliserade förvärvsinkomster. För att minska spekulationsmöjligheterna förutsätts det att minskningen i arbetsinsatsen i allmänhet motsvarar nedgången i förvärvsinkomsten. Det är dock i vissa fall ändamålsenligt att avvika

från begränsningarna av förvärvsinkomstens belopp. Undantagsmöjligheten stadgas i paragrafens 4 mom. De fall som avses i detta lagrum är t.ex. bortfall av skiftarbetstillägg eller motsvarande. Om dessa skall förordnas närmare genom beslut av Sjömanspensionskassans styrelse.

I paragrafens 3 mom. definieras heltidsarbete. Som förvärvsarbete på heltid betraktas förutom ett arbete där arbetstiden motsvarar den i sjöfarten normalt tillämpade maximala arbetstiden för en arbetstagare även parallella förvärvsarbeten, om den sammanlagda arbets-tiden uppgår till minst 35 timmar i veckan.

Deltidspensionen borde fastställas utgående från arbetstagarens stabiliserade förtjänstnivå. Denna kommer bäst till synes i pensionslönen från det arbetsförhållande, på grundval av vilket vid fastställande av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkten då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen.

14 c §. Deltidspensionen börjar tidigast från ingången av den månad efter den, då arbetstagaren har fyllt 58 år. Pensionen kan beviljas retroaktivt för högst sex månader.

Enligt paragrafens 2 mom. indras deltidspensionen om arbetstagaren inte längre uppfyller förutsättningarna för erhållande av pension. Pensionen indras likaså om deltidsarbetet avbryts för en längre tid än sex månader. Om arbetstagaren fortsätter i deltidsarbete efter att ha fyllt 65 år, omvandlas deltidspensionen till en lika stor ålderdomspension. Ålderdomspensionens uppskovsförhöjning beräknas på skillnaden mellan beloppet av ålderdomspensionen och deltidspensionen. För undvikande av dubbla pensionsutbetalningar har i stadgandet intagits ett omnämmande om pensioner som utbetalts för samma period.

Indragen deltidspension börjar ånyo utbetalas när arbetstagaren igen uppfyller förutsättningarna för att erhålla pension. Pensionen beviljas huvudsakligen enligt de tidigare grunderna när deltidspension på nytt beviljas inom sex månader från det att den indrogs.

15 §. I paragrafens 2 och 3 mom. stadgas om villkoren för beviljande av individuell förtidspension. Det föreslås att den nedre åldersgränsen för beviljande av pension höjs till 58 år. De övriga villkoren kvarstår oförändrade.

För beviljande av individuell förtidspension krävs fortfarande att arbetstagaren har upp-

hört med förvärvsarbete som avses i arbetspensionslagarna eller att hans förvärvsinkomst för dessa arbeten kan uppskattas bli mindre än det belopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare, dvs. 1 069,86 mk. Dessutom förutsätts det alljämt att då den individuella förtidspensionen fastställs, såsom till pension berättigande tid även kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande förtjänst.

Kravet beträffande rätten till återstående tid gäller enligt förslaget fortfarande inte om arbetstagaren har rätt till individuell förtidspension med stöd av den offentliga sektorns pensionslagar. Det föreslås att i stadgandet görs en korrigerig till följd av vissa problem som under rådande praxis har framkommit när det gäller arbetstagarnas totala pensionskydd. Ifall arbetstagaren hinner uppnå åldern för ålderdomspensionering inom den offentliga sektorn innan den individuella förtidspensionen börjar, kan fribrevspensionerna från den privata sektorn för närvarande inte erhållas i form av individuell förtidspension, även om de övriga villkoren för utfäendet av pensionen skulle uppfyllas. Detta har lett till ansökan om individuell förtidspension strax före uppnåendet av den lägre åldersgränsen inom den offentliga sektorn. Detta har i sin tur haft som följd att arbetstagarens pensionskydd i vissa fall kunnat bli ofullständigt, och dessutom har ansökningarna i onödan kommit att koncentreras på ovan nämnt sätt. För att arbetstagarna skall kunna gå i individuell förtidspension också efter att de uppnått den offentliga sektorns lägre pensionsålder, föreslås det att kravet på återstående tid inte längre skall gälla om en arbetstagare som inte har fyllt 65 år går i ålderdomspension från den offentliga sektorn.

Enligt paragrafens 4 mom. har arbetstagaren rätt att få ett förhandsbeslut, varav framgår om han uppfyller de villkor gällande nedsatt arbetsförmåga och rätt till återstående tid som pensioneringen förutsätter. Det föreslås att giltighetstiden för förhandsbeslut förlängs från nuvarande sex månader till nio månader. Förhandsbeslutet skall också under denna 9-månadersperiod vara bindande för pensionsanstalten ifall arbetsgivaren och arbetstagaren tillsammans kommer överens om en längre giltighetstid för beslutet. En längre tid kan vara motiverad om man t.ex. skall utreda möjligheterna att ändra på arbetsuppgifterna.

Det föreslås att i 5 mom. stadgas om när den

individuella förtidspensionen börjar. Om den som söker pension inte längre förvärvsarbetar, föreslås det att pensionen utbetalas tidigast från ingången av den månad som följer efter ansökan om pension eller förhandsbeslut. Syftet med detta är att försöka minska på den betalningstrafik som uppstår när retroaktivt beviljad pension betalas till utbetalaren av arbetslöshetsdagpenning. Det föreslås att pensionen av undantagsskäl skall kunna betalas retroaktivt, dock för högst ett år räknat från den månad som följer efter ansökan om pension. Såsom undantagsskäl betraktas inte den omständigheten att pensionen skulle vara större än den förmån som för samma tid skulle beviljas från något annat utkomstsystem. Till den som har endast utkomststöd och till den som saknar inkomster skall pensionen kunna betalas retroaktivt. Om pensionsansökan har lämnats in till folkpensionsanstalten innan arbetspensionsansökan har gjorts, kan även detta utgöra ett undantagsskäl som berättigar till retroaktiv pension.

Stadgandena i paragrafens 6 mom. gäller indragning av individuell förtidspension till följd av återvunnen arbetsförmåga. Enligt förslaget skall pensionen dock inte längre indras med anledning av pensionstagarens förvärvsinkomster, utan pensionsrätten lämnas vilande. Det föreslås att 23 § skall uppta stadganden om hur pensionstagarens förvärvsarbete skall inverka på den individuella förtidspensionen. Till lagens 15 § 6 mom. flyttas stadgandet i 3 mom., enligt vilket angående individuell förtidspension i tillämpliga delar gäller vad som stadgas om invaliditetspension.

15 b. Det föreslås att i lagen om sjömanspensioner intas ett stadgande som förhindrar att den som uppsåtligen dödat förmånslätare får uppbära familjepension.

15 e §. I paragrafens 1 mom. stadgas om förutsättningarna för beviljande av arbetslöshetspension. Berättigade till arbetslöshetspension skall enligt förslaget fortfarande vara långvarigt arbetslösa arbetstagare som har fyllt 60 år. Arbetslöshetspensionen skall dock i framtiden beviljas enbart sådana personer som har deltagit aktivt i arbetslivet. Därför föreslås det att till momentet fogas ett nytt stadgande, enligt vilket krävs att det vid fastställandet av arbetstagarens arbetslöshetspension såsom till pension berättigande tid kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst. Dessutom förutsätts det

att sökanden under de 15 kalenderår som omedelbart föregått arbetslöshetspensionsfallet under minst fem år varit i arbeten som har omfattats av arbetspensionslagarna.

Det föreslås att påbörjandet av arbetslöshetspensionen skall ske senare än för närvarande. En förutsättning för beviljande av pension är att arbetstagaren har fått enligt förtjänsten avvägd dagpenning för maximitiden. Definitionen av pensionsfallet kvarstår enligt förslaget oförändrat. Vid arbetslöshetspensioneringen är det fortfarande meningen att såsom pensionsfall betrakta den första dagpenningdagen under den period som består av de 60 senast förflutna veckorna och en månad räknat från den dag då Arbetskraftsmyndigheten utfärdade sitt intyg.

I paragrafens 5 mom. stadgas om Arbetskraftsmyndighetens skyldighet att med sex månaders mellanrum kontrollera om arbetslösheten fortgår samt anmäla detta till pensionsmyndigheten. Eftersom momentet är onödigt föreslås det bli upphävt. I praktiken har stadgandet inte tillämpats eftersom Arbetskraftsmyndigheterna saknar reella möjligheter att direkt övervaka de arbetslösa arbetssituation.

Det föreslås att undantagen gällande den nedre åldersgränsen för beviljande av arbetslöshetspension, vilka intagits i 10 och 11 mom. upphävs, eftersom dessa stadganden inte längre kan tillämpas i fråga om de nya pensionerna.

16 §. I paragrafens 1 mom. intas en hänvisning till den återstående tiden, om vilken stadgas i 12 a §.

I paragrafens 2 mom. stadgas om fastställandet av den pensionsgrundande lönen, dvs. pensionslönen. Med tanke på den lagtekniska tydligheten går denna lön under benämningen pensionslön. Pensionslönen fastställs på basis av förtjänsterna under de högst fyra sista kalenderåren. Om arbetsförhållandet upphör i och med pensionsfallet skall pensionsfallsåret enligt förslaget inte längre beaktas när pensionslönen beräknas. Ett ytterligare villkor för detta är att arbetsförhållandet har fortgått under minst tre kalenderår. Genom att bortlämna förtjänsten under pensionsfallsåret kan ålderdomspension beviljas och utbetalas direkt då arbetstagaren avgår med pension. Ifall löneuppgifterna skulle behövas i fråga om arbetsförtjänsterna fram till utgången av den månad då pensionsåldern uppnås, skulle beräkningen och beviljandet av pensionen i många

fall fördröjas upp till ett par månader. I fråga om kortvariga arbetsförhållanden är det dock nödvändigt att beräkna pensionslönen för tiden för hela arbetsförhållandet, för att pensionslönen skall motsvara inkomsterna i ifrågavarande arbetsförhållande.

Även om ett arbetsförhållande har avbrutits tekniskt på det sätt som avses i 11 § 6 mom., föreslås det att pensionslönen alltid skall beräknas även utan beaktande av det tekniska avbrytandet. Ifall pensionsbeloppet är större om pensionslönen bestäms på basis av ett oavbrutet arbetsförhållande och inte för separata perioder, föreslås det att pensionen skall bestämmas utgående från att arbetsförhållandet har fortgått utan avbrott.

I paragrafens 3 mom. stadgas om löneberäkning enligt prövning. Om det i ett arbetsförhållande som tekniskt avbrutits finns förutsättningar att tillgripa löneberäkning enligt prövning, skall arbetsförhållandet inte vid beräkning av pensionen delas upp i separata perioder. Ett automatiskt tekniskt avbrott skall dock inte upplösas, utan stadgandet om lön enligt prövning skall tillämpas separat på vardera arbetsförhållandeperioden.

Det föreslås att gällande 16 § 3 mom. överförs till 23 § 1 mom. Gällande 4 mom. blir 3 mom. och 5 mom. blir 4 mom.

I paragrafens 5 mom. föreslås ett nytt stadgande som motsvarar stadgandet i APL 7 § 4 mom. Enligt det föreslagna stadgandet bestäms pensionslönen för tiden mellan pensionsfallet och pensionsåldern alltid separat på basis av flera arbetsförhållanden som föregått pensionsfallet, då sagda tid skall beaktas på grundval av ett arbetsförhållande som är kortare än sex månader. För att pensionsbeloppet skall motsvara arbetstagarens stabiliserade förtjänstnivå, skall förvärvsinkomsten granskas för en tillräckligt lång tid bakåt från pensionsfallet. Denna granskningsperiod är enligt förslaget 360 dagar som avses i 12 a § samt året därförinnan.

Vid beräkning av pensionsbeloppet för den återstående tiden beaktas som pensionsgrundande medeltalet per månad av de löner som utbetalts på grundval av granskningsperiodens arbetsförhållanden som omfattas av denna lag och som vägts med de pensionsberättigande tiderna. Genomsnittet beräknas från pensionsfallet så att såsom pensionsberättigande tid under granskningsperioden beaktas sammanlagt högst 12 månader. Har arbetstagaren

under granskningsperioden samtidigt varit i två eller flera arbetsförhållanden, sammanräknas de pensionsgrundande lönerna för dessa arbetsförhållanden. Den sålunda erhållna pensionslönen beaktas även vid fastställande av samordningsgrunden.

I paragrafens 6 mom. föreslås ett stadgande om det belopp som skall läggas till ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagarare som uppburet deltidspension. På detta sätt motsvarar pensionen för den som uppburet deltidspension bättre den pension som han skulle ha fått, om han fortsatt i heltidsarbete. Pensionen föreslås utökad med ett belopp som är 1,5 % av pensionslönen för varje år, under vilket arbetstagararen har fått deltidspension. Såsom pensionslön beaktas fortsättningsvis den skillnad mellan heltidsarbete och deltidspension, på basis av vilken arbetstagararens deltidspension första gången har fastställts. Ökningen gäller även arbetslöshetspensioner. Stadgandet gäller sådana pensioner som beräknas enligt 1 mom.

16 b §. Det föreslås att i paragrafens 1 mom. stadgas om arbetspensionstillägget. Det föreslås att benämningen arbetslöshetstillägg, som ingår i den nuvarande lagen, ändras till arbetspensionstillägg samtidigt som de till tillägget berättigande förmånerna utökas. Utöver den nuvarande daggpenningen avvägd enligt förtjänsten är det meningen att också förtjänststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, personligt stöd för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning samt rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen skall berättiga till arbetspensionstillägg. Till paragrafen har dessutom fogats motsvarande förmåner inom statstjänstemannalagen, grundskolelagen och gymnasielagen. Rehabiliteringspenning som har betalats såsom tillägg till pensionen skall enligt förslaget inte berättiga till arbetspensionstillägg.

I paragrafens 2 mom. stadgas om för vilken tid de i 1 mom. nämnda förmånerna inte berättigar till arbetspensionstillägg. Enligt förslaget skall inte en sådan förmån berättiga till arbetspensionstillägg som har betalats för det kalenderår under vilket arbetstagararen har fyllt 23 år. En sådan förmån som har betalats för tiden före det kalenderår under vilket arbetstagararen första gången har varit i ett arbetsförhållande som berättigar till arbetspension eller

för det nämnda kalenderåret, berättigar inte heller till tillägget. Inte heller är arbetstagarare berättigad till arbetspensionstillägg för ett sådant kalenderår, under vilket han har varit i ett arbets- eller tjänsteförhållande som omfattas av arbetspensionslagarna eller företagaverksamhet. Det krävs att ifrågavarande arbete har pågått under hela kalenderåret. Om arbetstagararen under samma kalenderår har intjänat lön som avses i lagen om pension för arbetstagarare i kortvariga arbetsförhållanden enligt minst det gränobelopp som avses i 5 § 2 mom i nämnda lag, skall den förmån som betalats för kalenderåret berättiga till arbetspensionstillägg. En förmån som har betalats för det år under vilket pensionsfallet inträffar skall enligt förslaget inte berättiga till arbetspensionstillägg, men däremot föreslås det att förmåner som har betalats året innan skall beaktas vid beräkningen av detta tillägg.

I paragrafens 3 och 4 mom. stadgas om beräkningen av arbetspensionstillägget. Det föreslås att benämningarna arbetslöshetstillägg och arbetslöshetsmånad ändras till arbetspensionstillägg och förmånsmånad. Såsom divisor för dagarna används i fråga om varje förmånslag det antal dagar för vilka förmånen betalas per månad.

16 d §. Deltidspensionens belopp är 50 % av skillnaden mellan förvärvsinkomsten i heltidsarbete och inkomsten i deltidspension.

Är arbetstagararen samtidigt i två eller flera arbets- eller tjänsteförhållanden eller bedriver företagaverksamhet, räknas vid bestämmande av pensionen även skillnaden mellan totalinkomsterna, varvid deltidspension fastställs på basis av den mindre skillnaden. Stadgandet inverkar på pensionens belopp om arbetstagararen senare ökar sin arbetsinsats inom ramen för någon annan pensionslag.

Avsikten är inte att utbetala deltidspension till ett större belopp än vad arbetstagararen skulle vara berättigad till då han uppnår pensionsåldern, varvid i allmänhet skall utbetalas de andra pensioner som skall beaktas vid samordningen. Deltidspensionens maximibelopp skall därför dimensioneras enligt arbetstagararens arbetshistoria. Deltidspensionen får uppgå till högst 75 % av den pension som arbetstagararen har intjänat vid den tidpunkt då han går på deltidspension. Stadgandet förhindrar att pensionen sjunker då arbetstagararen upphör med sitt deltidspensionarbete och övergår till ålderdomspension. Då arbetstagararen slutar sin

sjötjänstgöring för att övergå till ett deltidsarbete som omfattas av en annan lag, räknas den nämnda 75 procenten med användande av fribrevstillväxten.

Det är inte ändamålsenligt att på nytt räkna ut deltidspensionens belopp, om inga väsentliga ändringar har skett i arbetstiden eller avlöningen för deltidsarbetet. Normala lönejusteringar är inte sådana väsentliga förändringar.

17 §. I paragrafens 3 mom. stadgas om pensionsbeloppet vid beräkning av fribrevspension. Det föreslås att pensionens årliga tillväxtprocent skall höjas till 2,5 % räknat från ingången av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år. Den höjda tillväxtprocenten skall inte gälla den s.k. återstående tiden. Om arbetstagaren blir arbetsoförmögen, räknas den återstående tiden enligt tillväxtprocenten 1,5. Den högre tillväxtprocenten är inte heller avsedd att gälla sådan tid, för vilken arbetstagaren tidigare har uppburit heffektiv pension och som därför räknas såsom till pension berättigande tid när en ny pension senare beviljas.

Det föreslås att i paragrafens 5 mom. stadgas om det belopp som ålderdoms- eller invaliditetspensionen skall utökas med för den tid under vilken arbetstagaren har deltidspension. Stadgandet motsvarar 16 § 6 mom. och 22 a § 2 mom. och gäller arbetstagare som övergått till ett deltidsarbetsförhållande som omfattas av någon annan pensionslag.

I paragrafens 7 mom. stadgas att arbetstagare, vilkas sista arbets- eller tjänsteförhållande omfattas av någon av den offentliga sektorns pensionslagar och vilkas pensionsålder är lägre än 60 år, under vissa förutsättningar såsom fribrev kan få ålderdomspension enligt denna lag räknat från samma ålder. Ändringsbehovet beror på de varierande övergångsstadgandena inom olika pensionssystem. En förutsättning är dock att kompetensvillkoret för det sista arbets- eller tjänsteförhållandet har varit en sådan examen som förutsätts för sjötjänst enligt denna lag eller en viss mängd sjötjänst enligt denna lag. Eftersom fribrevets belopp skulle minska till följd av en ändring i pensionsskyddets kapitalvärde, kommer ändringen inte att orsaka tilläggskostnader för systemet. Stadgandet gäller bl.a. lotsarna på kustområdena. Paragrafens 8 mom. motsvarar 6 mom. i den nuvarande lagen.

20 §. I paragrafens 1 mom. stadgas utgående från vilken lön pensionens maximibelopp om

50 eller 60 procent skall räknas. Det gällande stadgandet om beräkningsgrunden leder lätt till en alltför liten eller stor pension. Stadgandet föreslås därför ändrat så att maximibeloppet om 50 % räknas på förtjänsten under de sista fyra sjötjänståren. Denna regel motsvarar den beräkningsgrund som gällde före 1991. Om förtjänstnivån under de sista fyra åren har varit väsentligt högre eller lägre än arbetstagarens stabiliserade förtjänstnivå, skall maximibeloppet om 50 % beräknas på grundval av den stabiliserade förtjänstnivån. Då pensionen bestäms enligt 17 eller 22 a §, är pensionens maximibelopp 60 % av de samordningsgrunder som avses i 8 § lagen om pension för arbetstagare.

22 a §. I paragrafen stadgas om pensionens belopp vid beräkning av den s.k. APL-garantipensionen. Det föreslås att pensionens årliga tillväxtprocent höjs till 2,5 % från början av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år. Den förhöjda tillväxtprocenten gäller inte den återstående tiden. Om arbetstagaren blir arbetsoförmögen, räknas den återstående tiden enligt 1,5 %. Den förhöjda tillväxten skall enligt förslaget inte heller gälla sådan tid, under vilket arbetstagaren tidigare har uppburit heffektiv pension och som på den grunden räknas såsom pensionsgrundande tid då ny pension beviljas senare.

Förhöjd tillväxten intjänas inte vid beräkning av pensionen enligt 16 § 1 mom. Härvid intjänas pensionen enligt 2 % för alla år.

I paragrafens 2 mom. föreslås ett stadgande om det belopp med vilket ålderdoms- och invaliditetspensionen skall utökas för en sådan arbetstagare som har fått deltidspension för den tid deltidspensionen uppburits. Stadgandet motsvarar 16 § 6 mom. och 17 § 5 mom. och gäller pensioner som beräknas enligt 1 mom.

23 §. I paragrafens 1 mom. konstateras att individuell förtidspension alltid beviljas såsom full invaliditetspension. I paragrafens 2 mom. förslås stadgat om hur förvärvsarbete inverkar på utbetalningen av den individuella förtidspensionen. Enligt paragrafens 1 mom. beviljas individuell förtidspension alltid som full pension. Nu föreslås det att i 2 mom. stadgas att individuell förtidspension kan betalas som delpension, ifall pensionstagaren efter det att pensionen börjat löpa inleder förvärvsarbete som avses i de lagar som nämns i 8 § 4 mom. APL och därvid har en förvärvsinkomst som överstiger 1 069,86 mk per månad. Den indivi-

duella förtidspensionen ändras dock inte till delpension. utan förtidspensionens belopp fastställs i stället enligt reglerna för delpension. Om pensionstagarens förvärvsinkomster dock överstiger 2/3 av den pensionsgrundande lönen i det arbetsförhållandet till vilket återstående tid ansluter sig, utbetalas den individuella förtidspensionen enligt förslaget inte alls, utan lämnas vilande. Medan pensionen lämnas helt vilande skall arbetstagaren inte betraktas som pensionstagare.

I paragrafens 3 mom. stadgas om den tidpunkt räknat från vilken invaliditetspensionen justeras ifall förändringar sker i pensionstagarens arbetsförmåga. Det föreslås att det nuvarande stadgandet i 23 § 2 mom. gällande lag om ändring av delpension till individuell förtidspension flyttas till detta moment.

I paragrafens 4 mom. stadgas att indragen invaliditetspension kan betalas ut i form av delpension även för kortare tid än ett år. Det föreslås att momentet utökas med ett stadgande enligt vilket delpension kan betalas såsom full pension under den tid rehabilitering ges med stöd av arbetspensionslagarna, även om full pension borde betalas för kortare tid än ett år. Denna ändring av närmast teknisk karaktär är nödvändig eftersom rehabiliteringsperioderna ofta understiger ett år och eftersom utkomsten under pågående rehabilitering kan förutsätta att en delpension ändras till full pension om rehabiliteringsklienten inte samtidigt är i förvärvsarbete.

I paragrafens 5 mom. föreslås stadgat om den tidpunkt, räknat från vilken individuell förtidspension börjar utbetalas till samma belopp som delpension eller dess utbetalning avbryts. Detta kan ske från och med följande möjliga utbetalningstidpunkt. Då pensionstagaren börjar förvärvsarbete skall han underrätta pensionsanstalten om detta. Detta förfarande är nödvändigt också för att justera utbetalningsförfarandet. Om inget meddelande ges om inkomster som ändrar på pensionsbeslippet, kan pensionsanstalten återindriva oriktigt utbetalda pensionsrater från och med den tidpunkt, då pensionstagaren började förvärvsarbete.

I paragrafens 6 mom. föreslås ett stadgande om att individuell förtidspension som lämnats vilande på ansökan kan börja utbetalas på nytt. Arbetstagarens meddelande om att han slutat arbeta eller att arbetet minskat till minst den tillåtna inkomstgränsen gäller för en ansökan. De andra förutsättningarna för beviljande

av pension än de som har att göra med förvärvsinkomsten skall inte enligt förslaget prövas på nytt. Sålunda behövs inga läkarintyg eller andra bedömningar av arbetsförmågan.

Pensionen skall ånyo börja utbetalas från början av den månad som följer efter ansökan. Av undantagsskäl kan pension betalas retroaktivt för en tid om högst ett år före ansökan.

I paragrafens 7 mom. föreslås ett stadgande om indragning av en individuell förtidspension som lämnats vilande. Pensionen kan på ansökan av pensionstagaren indras från början av den månad som följer på ansökan. Detta är nödvändigt t.ex. då pensionstagarens förtjänstnivå i ett nytt arbete är högre än den pensionsgrundande lönen och han vill intjäna nytt pensionskydd. Om pensionstagaren emellertid ansöker om ny pension inom två år efter det att pensionen indragits, beviljas pensionen med stöd av 12 c § 2 mom. på de tidigare grunderna. Om arbetstagaren inte inom fem år från indragandet ansökt om att en individuell förtidspension som lämnats vilande ånyo skall börja utbetalas, anses förtidspensionen utan särskilt beslut ha upphört efter de nämnda fem åren. I fråga om 60 år fyllda pensionstagare skulle sålunda en individuell förtidspension lämnas vilande ända fram till ålderdomspensionsåldern.

Paragrafens gällande 1 mom. föreslås bli 8 mom.

64 §. I paragrafens 2 mom. föreslås det stadgat att de myndigheter och anstalter som beviljar i 12 a § och 16 b § avsedda förmåner, är skyldiga att lämna uppgifter till Sjömanspensionskassan och sådana myndigheter som är besvärsmyndigheter enligt denna lag.

64 a §. Då det gäller verkställandet av deltidspensioner är det synnerligen viktigt att pensionsanstalterna har tillgång till uppgifter om förtjänsterna och arbetstiderna i deltidsarbetet. Det är därför nödvändigt att arbetstagaren själv lämnar uppgifter om förändringar i sitt arbetsförhållande. För att understryka skyldigheten att lämna uppgifter föreslås det att stadganden därom intas i lagen. På motsvarande sätt stadgas det att även arbetsgivaren på begäran är skyldig att till pensionsanstalten lämna upplysningar om sådant som berör en deltidsarbetandes arbetsförhållande.

64 b §. Nuvarande 64 a § föreslås flyttad till 64 b §.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

Lagen föreslås bli tillämpad på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar sedan lagen trätt i kraft eller därefter.

På arbetstagare som har fyllt 55 år innan denna lag trädde i kraft och som vid ikraftträdandet har rätt till dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, föreslås det att 15 e § tillämpas sådan den lyder då denna lag träder i kraft. Vid tillämpningen av stadgandet anses arbetstagaren ha rätt till dagpenning även under den självrisktid som avses i 12 §.

För personer som är födda 1939 eller tidigare föreslås den nedre gränsen för individuell förtidspension bibehållen vid 55 år. Sålunda är de personer som är födda 1940 den första åldersklass för vilka den nedre åldersgränsen om 58 år gäller.

Stadgandet i 15 § 4 mom. om hur länge ett förhandsbesked är bindande skall tillämpas på förhandsbesked som givits då lagen varit i kraft. Paragrafens 5 mom. om tidpunkten för när pensionen börjar löpa skall tillämpas på pensioner, där pensionsfallet inträffat den 1 januari 1994 eller därefter. Detsamma gäller 15 § 3 mom., vari stadgas om möjligheterna att bevilja även en arbetstagare som i en tidigare ålder än 65 år avgår med pension enligt någon av den offentliga sektorns pensionslagar individuell förtidspension. Stadgandena i 23 § om utbetalning av individuell förtidspension som delpension och möjligheten att lämna den vilande skall även tillämpas på pensioner som beviljats före lagens ikraftträdande, dock tidigast räknat från den dag då lagen trädde i kraft.

Det föreslås att 16 b § som stadgar om arbetspensionstillägg skall tillämpas på pensioner, där pensionsfallet inträffar efter att lagen har trätt i kraft eller därefter. Vid beräkning av arbetspensionstillägget beaktas inte sådana utbildnings- och rehabiliteringsförmåner som har utbetalats innan lagen trädde i kraft.

Det föreslås att 11 § 6 mom. om tekniskt avbrytande av arbetsförhållanden skall tillämpas från och med den 1 januari 1994. Om en arbetstagares, som har fyllt 54 år före sagda dag, arbetsförhållande härvid har varat i minst 10 år, skall arbetsförhållandet avbrytas tekniskt den 31 december 1994.

Det föreslås att 17 § 3 mom. och 22 a § om pensionens tillväxtprocent tillämpas från och med den 1 januari 1994. Den höjda tillväxtprocenten skall enligt förslaget inte gälla tjänstgöringstid som infaller före sagda datum.

Finansieringen av familjepensioner av samtliga arbetspensionsanstalter tillsammans skall enligt förslaget även gälla familjepensioner, som är i utbetalningsskedet eller som skall utbetalas innan denna lag träder i kraft.

3. Lagstiftningsordning

I propositionen föreslås att åldersgränsen för individuell förtidspension höjs från 55 till 58 år och att möjligheterna att erhålla arbetslöshetspension skärps så att pensioneringen förutsätter sammanlagt minst fem års förvärvsarbete under loppet av 15 år.

De år 1940 födda är den första årsklassen på vilken den höjda åldersgränsen kommer att tillämpas. I praktiken kommer den höjda åldersgränsen att gälla de år 1940 födda räknat från ingången av 1995, dvs. året under vilket de fyller 55 år. Redan 1994 kan de 1940 födda få ett förhandsbesked om individuell förtidspension. I dessa beslut skall 58 års ålder anges som villkor för pensioneringen. Eftersom förslaget inte innebär att man i fråga om den individuella förtidspensionen gör intrång på en enda persons löpande individuella förtidspension och eftersom förslaget inte heller lägger hinder i vägen för verkställandet av ett redan givet förhandsbeslut, har den föreslagna höjningen av åldersgränsen för individuell förtidspension inte en sådan försvagande effekt på det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet, att på förslaget borde tillämpas 66 § 7 mom. riksdagsordningen enligt vilket ett lagförslag kan lämnas vilande.

En skärpning av villkoren för beviljande av arbetslöshetspension försvagar inte heller det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet. Arbetslöshetspensionen börjar först efter arbetslöshetsdagpenningens period, vilket innebär att de arbetslösas utkomst är tryggad åtminstone genom den grunddagpenning som avses i lagstiftningen om utkomststöd för arbetslösa.

Med stöd av vad som anförs ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/56) 12 § 3—7 mom. och 15 e § 5, 10 och 11 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 12 § 3, 6 och 7 mom. i lag av den 27 mars 1991 (617/91) samt 4 och 5 mom. i lag av den 28 december 1990 (1346/90) och 15 e § 5 och 10 mom. i lag av den 18 januari 1985 (52/85) och 11 mom. i lag av den 31 december 1985 (1128/85),

ändras 3 a § 2 mom., 11 § 1 mom., 12 § 1 mom., 15 § 2—4 mom., 15 e § 1—3 mom., 16 och 16 b §§, 17 § 3, 5 och 6 mom., 20 § 1 mom., 22 a och 23 §§ samt 64 § 2 mom. och 64 a §,

dessas lagrum sådana de lyder, 3 a § 2 mom. ändrat genom nämnda lagar av den 28 december 1990 och den 27 mars 1991, 11 § 1 mom., 12 § 1 mom., 17 § 3, 5 och 6 mom., 20 § 1 mom. och 22 a § i nämnda lag av den 28 december 1990, 15 § 2—4 mom. i lag av den 31 december 1986 (1038/86), 15 e § 1—3 mom. i nämnda lag av den 18 januari 1985, 16 § i lag av den 11 december 1970 (768/70) och genom nämnda lagar av den 31 december 1986 och 28 december 1990, 23 § ändrad genom nämnda lagar av den 31 december 1986 och den 28 december 1990, 16 b § i lag av den 29 december 1988 (1327/88), 64 § 2 mom. i lag av den 9 januari 1981 (1/81) samt 64 a § i lag av den 21 mars 1969 (194/69), samt

fogas till 11 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 28 december 1990, nya 6 och 7 mom., till lagen nya 12 a—12 c §§ samt 14 b och 14 c §§, till 15 §, sådan den lyder ändrad genom lag av den 31 december 1985 (1122/85) och genom nämnda lag av den 31 december 1986, nya 5 och 6 mom., till 15 b §, sådan den lyder i lag av den 9 februari 1990 (102/90), ett nytt 5 mom. och till lagen en ny 16 d § samt till 17 §, sådan den lyder ändrad genom nämnda lag av den 31 december 1986 och genom lag av den 28 december 1990, nya 7 och 8 mom. samt till lagen en ny 64 b §, som följer:

3 a §

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare och för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionskassan på följande sätt:

1) för ålderdomspension till en arbetstagare som den 1 juli 1962 inte hade fyllt 50 år svarar pensionskassan, till den del pensionen grundar sig på tjänstgöringstid före det kalenderår under vilket arbetstagaren fyller 55 år, för det belopp som motsvarar pensionsansvaret enligt de allmänna grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt; dessutom svarar pensionskassan för det belopp av pensionen som, enligt grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt, särskilt har överförs på den del av pensionen för vilken pensionskassan ansvarar för att stöda dess värdebeständighet eller för att utsträcka pensionskassans ansvar till pensionen även till den del den grundar sig på tjänstgöringstid efter det kalenderår, under vilket arbetstagaren fyller 54 år, eller på invaliditets- eller arbetslöshetspensionstiden,

2) för invaliditetspension som beviljats med

tillämpning av 12 a § och för 30/100 av beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a §, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare (395/61) och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), dock varken förhöjning enligt 15 d § eller med stöd av 18 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 15 e §, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp motsvarar den med tillämpning av 12 a § på ovan nämnt sätt fastställda delen av invaliditetspensionen, ansvarar pensionskassan ensam, samt

3) för övriga ålderdoms-, invaliditets-, och arbetslöshetspensioner, med undantag av belopp som skall betalas enligt 12 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare och 9 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, för de delar av pensionerna och rehabiliteringspenningen som överstiger de i 1 och 2 punkten angivna beloppen, för familjepensioner, deltidspensioner samt för kostnaderna för en allmän

förändring i grunderna för beräkning av pensionsansvaret och en överföring som avses i 1 punkten ansvarar pensionskassan tillsammans med de pensionsanstalter som bedriver i lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden angiven verksamhet, på det sätt som stadgas i 12 § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare.

11 §

Såsom till pension berättigande tjänstgöringstid beaktas för varje arbetsförhållande särskilt tiden från arbetsförhållandets början till dess slut. Vid tillämpningen av denna lag anses ett arbetsförhållande ha upphört i slutet av den dag, för vilken på grundval av arbetsförhållandet senast betalades lön innan arbetsförhållandet bröts eller innan i 15 § angiven arbetsoförmåga inträdde eller individuell förtidspension började. Fortsätter arbetstagaren att arbeta efter det att arbetsoförmågan inträtt, anses han stå i ett nytt arbetsförhållande. En arbetstagare som erhåller i 14 b § nämnd deltidspension anses likaså stå i nytt arbetsförhållande inom denna lags tillämpningsområde då han fortsätter att deltidsarbeta.

Ett arbetsförhållande som har fortgått minst tio år före utgången av det år under vilket arbetstagaren fyllt 54 år avslutas vid utgången av det nämnda året. Har arbetsförhållandet vid ovan nämnda tidpunkt inte fortgått tio år, avslutas det vid utgången av det år då tioårsgränsen uppnås. Arbetsförhållandet avslutas dock inte längre om tiden från arbetsförhållandets upphörande fram till den pensionsålder varom stadgas i 14 § kan bli kortare än tre år. Om arbetstagaren fortsätter att arbeta, anses ett nytt arbetsförhållande härvid föreligga. Arbetsförhållandet avbryts dock inte, om arbetstagarens lön i det arbetsförhållande som föreligger efter avbrottet har nedgått av ett sådant undantagsskäl som har framkommit innan arbetsförhållandet har avslutats så som avses i detta moment och om förutsättningarna för tillämpning av 16 § 3 mom. härvid uppfylls.

Utan hinder av vad 6 mom. stadgar om arbetsförhållandets upphörande, anses ett arbetsförhållande ha fortgått utan avbrott vid beräkning av den tid om ett år som avses i 8 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare samt

vid tillämpning av 3 a § och 11 § 5 mom. i denna lag.

12 §

Såsom till pension berättigande tjänstgöringstid beaktas inte den tid för vilken arbetstagaren medan arbetsförhållandet pågår har rätt att uppbära sådan grundpension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, vars storlek har fastställts med beaktande av den tid som återstår till pensionsåldern eller av motsvarande arbetsförtjänst (*heleffektiv pension*).

12 a §

Om arbetsoförmågan har börjat innan 360 dagar har förflutit efter att arbetsförhållandet upphörde, skall även tiden mellan arbetsoförmågans början och pensionsålder enligt 14 § räknas såsom till pension berättigande tid när den invaliditetspension som beviljas på grund av detta arbetsförhållande fastställs. (återstående tid)

Vid beräkning av de 360 dagar som avses i 1 mom. beaktas inte de dagar då arbetstagaren

1) har haft ledigt enligt lagen om studieleighet (273/79)

2) har fått personligt stöd för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragetsfonden (537/90), statstjänstemannalagen (755/86), grundskolelagen (476/83) eller gymnasielagen (477/83),

3) har fått utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90),

4) har fått dagpenning enligt lagen om utkomtskydd för arbetslösa (602/84) eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd högst 180 dagar, tillsammans dock högst för så många dagar som motsvarar det maximala antal dagar som stadgas i 26 § lagen om utkomtskydd för arbetslösa,

5) har fått rehabiliteringspenning enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/91) eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen, eller

6) har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63) under de tre senaste åren omedelbart innan sådan arbetsoförmåga som

avses i denna lag började; med dessa dagar jämställs dagar för vilka dagpenning hade betalats om inte arbetstagaren hade fått i 27 § 1 mom. sjukförsäkringslagen angiven motsvarande ersättning för arbetsoförmåga på grund av sjukdom, lyte eller skada med stöd av någon annan lag.

Har en arbetstagare fått enligt arbetslöshetsdagpenning med stöd av 26 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa innan de i 1 eller 2 mom. avsedda 360 dagarna har förflutit efter att arbetsförhållandet upphörde, skall den återstående tiden räknas såsom till pension berättigande tid när den invaliditetspension som beviljas på grundval av detta arbetsförhållande fastställs.

Den återstående tiden räknas såsom till invaliditetspension berättigande tid även på grundval av ett sådant arbetsförhållande efter vars upphörande arbetstagaren under en högst nio år lång tid mellan den tidpunkt då de i 1 och 2 mom. avsedda 360 dagarna har förflutit och den tidpunkt då arbetsoförmågan har börjat har haft ett sådant barn som är yngre än tre år som avses i 15 a §. Härvid förutsätts dock att

1) arbetstagaren på grund av detta barn har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller stöd för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92), och att

2) den återstående tiden inte räknas såsom till pension berättigande enligt 1—3 mom.

Vad som ovan stadgas om återstående tid tillämpas endast om arbetstagaren har varit bosatt i Finland minst fem år innan han blev arbetsoförmögen. Av särskilda skäl kan Sjömanspensionskassan dock besluta att boendeförutsättningen inte skall tillämpas.

12 b §

Återstående tid räknas såsom till pension berättigande på grundval av ett arbetsförhållande som har fortgått minst sex månader.

Den återstående tiden räknas dock såsom till pension berättigande på grundval av ett arbetsförhållande som har fortgått kortare tid än sex månader, om arbetstagaren inte på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet som har börjat före förstnämnda arbetsförhållande har rätt till heffektiv pension som nämns i 12 § 1 mom.

Om arbetstagaren, sedan det till återstående tid berättigande arbetsförhållande har upphört,

senare på grundval av ett annat arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet har blivit berättigad till heffektiv pension som avses i 12 § 1 mom., tillämpas inte stadgandena i 12 a § på det tidigare arbetsförhållandet. Arbetstagaren anses härvid ha förvärvat ovan avsedda rätt till pensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden vid den tidpunkt, då hans sammanlagda arbetsförtjänst i arbetsförhållanden som avses i nämnda lag, innan han drabbats av den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör huvudsaklig orsak till arbetsoförmågan, har uppgått till det gränsvärd som förutsätts i 7 § 1 mom. nämnda lag.

En arbetstagare som har fyllt 55 år anses dock inte ha förvärvat sådan i 3 mom. nämnd rätt till heffektiv pension på grundval av ett sådant arbets- eller tjänsteförhållande genom vilket arbetstagaren har sysselsatts enligt 18 § 3 mom. sysselsättningslagen (275/87) eller, ifall det är fråga om någon annan arbetsgivare än staten eller en kommun, enligt motsvarande förfarande (*garanterat arbete*) och den pensionsgrundande lönen i detta arbetsförhållande är mindre än motsvarande lön som har uträknats på grundval av det tidigare arbets- eller tjänsteförhållandet eller företagarverksamhet. Om arbetstagaren inte har förlorat sin rätt till återstående tid på grundval av ett tidigare arbets- eller tjänsteförhållande vid den tidpunkt då hans garanterade arbete började, anses han inte vid tillämpningen av detta moment till följd av det garanterade arbetet ha förlorat sin rätt till återstående tid från det tidigare arbets- eller tjänsteförhållandet.

12 c §

Skall till en arbetstagare som får invaliditetspension fastställd enligt 12 a § senare betalas pension på grund av ålder eller ny arbetsoförmåga, räknas i fråga om det arbetsförhållande på vilket denna paragraf hade tillämpats, såsom till pension berättigande också den tid för vilken han var berättigad till den tidigare pensionen.

Om till en arbetstagare som har uppburit invaliditetspension fastställd enligt 12 a § senare skall betalas pension på grund av sådan ny arbetsoförmåga som har börjat innan två år har förflutit från det att den tidigare pensionen upphörde, eller om pension beviljas med anledning av samma sjukdom, lyte eller skada som

den tidigare pensionen, fastställs den nya pensionen enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

Fastställs heffektiv pension som avses i 12 § 1 mom. och som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande eller på företagarkerksamhet, på grund av ny arbetsförmåga enligt samma grunder som den tidigare pensionen, beaktas inte det arbets- eller tjänsteförhållande eller den företagarkerksamhet som har fortsatt efter det att den tidigare pensionen upphörde såsom till pension berättigande.

Beviljas en arbetstagare som fått rehabiliteringspenning enligt denna lag invaliditetspension på grund av arbetsförmåga som har börjat innan två år har förflutit från det att tiden för betalning av rehabiliteringspenning löpte ut, fastställs pensionen på de grunder enligt vilka den skulle ha fastställts om arbetsförmågan hade börjat när rehabiliteringsbeslutet fattades.

14 b §

Berättigad till deltidspension är arbetstagare som har fyllt 58 men inte 65 år och övergått till deltidarbete, förutsatt att

1) han inte har rätt till i 8 § 4 mom. lag om pension för arbetstagare nämnd grundpension eller annan därmed jämförlig, på arbets- eller tjänsteförhållande grundad pension,

2) han under en tid av 18 månader omedelbart för deltidspensionens början i minst 12 månader haft sådant arbete på heltid som berättigar till sådan grundpension som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller till annan därmed jämförlig pension,

3) på grundval av hans till tillämpningsområdet för denna lag hörande arbetsförhållande, den tid som återstår tills pensionsåldern uppnås skulle beaktas när pensionen fastställs, om han blivit arbetsförmögen vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar,

4) han under en tid av 15 kalenderår omedelbart före deltidspensionens början i sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd grundpension eller annan därmed jämförlig, på arbets- eller tjänsteförhållande grundad pension; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden, på vilka lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden tillämpas, beaktas den pensionsgrundande tiden därvid på det sätt som stadgas i 4 § 5 mom. i nämnda lag,

5) hans arbetstid i arbete på vilken denna lag tillämpas har minskat så, att den återstående arbetstiden i medeltal, arbetstiden även i annat i 2 punkten nämnt förvärvsarbete medräknad, utgör sammanlagt minst 4/10 och högst 7/10 av heltidsarbete. Arbetstiden räknas ut som ett medelvärde under en period av högst 16 veckor. Om den förutsatta minskningen av arbetstiden inte hinner uppnås på grund av ett avlösningssystem som tillämpas under de nämnda 16 veckorna, kan Sjömanspensionskassans styrelse i varje enskilt fall besluta att minskningen av arbetstiden räknas på en längre period om den förutsatta minskningen av arbetstiden kan uppnås inom en skäligen tid inom ramen för ett på förhand överenskommet avlösningssystem, eller

6) hans arbetstid i arbete som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare och som inte hänförs till denna lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga har minskat så, att den återstående genomsnittliga arbetstiden uppgår till sammanlagt minst 16 timmar och högst 28 timmar i veckan; Om arbetstiden per vecka varierar skall den återstående arbetstiden räknas ut som ett medelvärde för en högst 16 veckors period,

7) han inte uteblir från arbetet en längre tid än sex veckor i följd; i denna period om sex veckor inräknas inte semester, vederlagsledighet, oavlönad ledighet som ingår i avlösningssystemet för ett deltidarbetsförhållande och inte heller sådan tid för vilken arbetstagaren får lön under sjukdomstid eller dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, och att

8) hans förvärvsinkomst har nedgått så, att hans förvärvsinkomst av deltidarbete som avses i 5 eller 6 punkten utgör minst 35 och högst 70 procent av de sammanräknade stabiliserade förvärvsinkomsterna av förvärvsarbete som nämns i 2 punkten; minskningen i arbetstiden får dock inte väsentligt skilja sig från nedgången i förvärvsinkomsterna.

Arbetstagaren anses ha i 1 mom. 2 punkten nämnt förvärvsarbete på heltid, om hans arbetstid har varit lika lång som den i respektive bransch normalt tillämpade maximala arbetstiden för arbetstagare på heltid, eller om arbetstagaren samtidigt har två eller flera i 1 mom. 2 punkten nämnda förvärvsarbeten och hans sammanlagda arbetstid är minst 35 timmar i veckan.

När deltidspensionen fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensions-

grundande lönen i det arbetsförhållande, på grundval av vilket vid fastställandet av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkten då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen.

Undantag från de villkor som stadgas i 1 mom. 8 punkten kan av särskilda skäl göras i enlighet med vad Sjömanspensionskassans styrelse föreskriver.

14 c §

Deltidspension beviljas tidigast från början av månaden efter den då arbetstagaren har fyllt 58 år, dock inte retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter ansökan.

Deltidspension skall indras om arbetstagaren inte längre uppfyller de villkor för pension som stadgas i 14 b §. Beviljas invaliditets- eller arbetslöshetspension för den tid för vilken deltidspension utbetalts, betraktas deltidspensionen som delbetalning på invaliditets- eller arbetslöshetspensionen. Om arbetstagaren efter att ha fyllt 65 år fortsätter i deltidsarbete, omvandlas deltidspensionen utan hinder av vad som stadgas på annat ställe i denna lag till en lika stor ålderdomspension. När arbetstagaren slutar deltidsarbete utbetalas skillnaden mellan deltidspensionen och den ålderdomspension som beviljas förhöjd enligt 22 § 1 mom. och ökad med det belopp som avses i 16 § 6 mom. eller 22 a § 2 mom.

Om deltidspensionen har indragits i enlighet med 2 mom., har arbetstagaren rätt att på nytt få deltidspension när han uppfyller de i 14 b § stadgade förutsättningarna. Börjar deltidspensionen på nytt löpa inom sex månader från det att den tidigare deltidspensionen upphörde, beviljas pensionen på de tidigare grunderna, om inte annat följer av 16 d § 4 mom.

15 §

Utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. om erhållande av full invaliditetspension har arbetstagare som fyllt 58 år rätt att få invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad, att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

Ett villkor för beviljande av individuell förtidspension är att arbetstagaren har upphört med förvärvsarbete enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller att hans förvärvsinkomst per månad för dessa arbeten kan uppskattas bli mindre än det belopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare. Ett ytterligare villkor är att, då den individuella förtidspensionen fastställs, såsom pensionsberättigande tid även kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst, dock inte i det fall att arbetstagaren har rätt till individuell förtidspension eller ålderdomspension i en pensionsålder som är lägre än 65 år enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.

Arbetstagaren har rätt att få ett förhandsbeslut av vilket framgår om han uppfyller de i 2 mom. eller sista meningen i 3 mom. nämnda villkoren för pensionering. Ändring i beslutet får sökas på det sätt som stadgas i 59 §. Förhandsbeslutet är bindande för pensionsanstalten, om därpå grundad pensionsansökan görs inom nio månader eller inom en av arbetsgivaren och arbetstagaren avtalad längre tid från det beslutet vann laga kraft.

Individuell förtidspension utbetalas tidigast från ingången av den månad som följer efter ansökan om pension eller förhandsbeslut. Pensionen kan av undantagsskäl betalas retroaktivt, dock för högst ett år före månaden efter den då pensionen söktes.

Invaliditetspension som beviljats i form av individuell förtidspension indras, om arbetstagaren inte längre uppfyller de villkor för pensionen som stadgas i 2 mom. I övrigt gäller angående pensionen i tillämpliga delar vad som stadgas om full invaliditetspension.

15 b §

Den som genom ett brott uppsåtligt förorsakat förmånsåldersdöden har inte rätt till familjepension.

15 e §

Berättigad till arbetslöshetspension är en långvarigt arbetslös arbetstagare som har fyllt 60 år, förutsatt att

1) vid fastställandet av hans arbetslöshetspension såsom till pension berättigande tid kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst, dock inte om arbetstagaren har rätt till arbetslöshetspension enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare,

2) han under de 15 kalenderår som omedelbart föregår den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 3 mom. under sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd grundpension eller annan därmed jämförbar pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden beaktas intjänandetiden härvid så som anges i 4 § 5 mom. i nämnda lag.

3) han företer av Arbetskraftsmyndighet utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetssökande hos Arbetskraftsbyrån och att honom inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomtskydd för arbetslösa (602/84), och att

4) han företer ett av Arbetslöshetskassa utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 och 2 mom. lagen om utkomtskydd för arbetslösa inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning.

Arbetslöshetspension betalas från ingången av den månad som följer efter den månad under vilken arbetstagaren uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Pension betalas dock inte utan grundad anledning retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter ansökan. Om inte annat stadgas i denna paragraf gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som stadgas om invaliditetspension och mottagare av sådan.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invaliditetspension enligt denna lag vilken skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för arbetslöshetens början varit berättigad till invaliditetspension. Vid fastställande av pensionen anses arbetstagaren ha blivit arbetslös den dag för vilken till honom första gången har utbetalts arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd under de 60 senast förflutna veckorna räknat från den dag som infaller tidigast en månad före den dag då

det i 1 mom. 3 punkten nämnda intyget utfärdats av Arbetskraftsmyndigheten.

16 §

Pensionsbeloppet är för varje full till pension berättigande tjänstgöringsmånad 1/6 procent av den pensionsgrundande lönen, under förutsättning att arbetstagaren avgår med ålderspension från ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag eller att han har rätt till invaliditetspension som enligt 12 a § beaktar den tid som återstår till pensionsåldern.

Den pensionsgrundande lönen (*pensionslönen*) fastställs särskilt för varje arbetsförhållande med användande av medelförtjänsten per månad under högst de fyra senaste kalenderåren. Denna förtjänst justeras enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare. Om arbetsförhållandet inte har varat fyra år, fastställs den pensionsgrundande lönen på samma sätt på grundval av förtjänsten under hela arbetsförhållandet. Vid fastställandet av den pensionsgrundande lönen beaktas dock inte den tid för vilken arbetstagaren har varit berättigad till en sådan heffektiv pension som avses i 12 § 1 mom. Har arbetsförhållandet avslutats med stöd av 11 § 6 mom., anses det dock vid tillämpning av detta moment ha fortsatt utan avbrott om pensionsbeloppet är större räknat på detta sätt. Upphör arbetsförhållandet vid pensionsfallet, beräknas pensionslönen på motsvarande sätt, dock utan att pensionsfallsåret räknas till den tid som arbetsförhållandet har fortgått, om arbetsförhållandet på så sätt beräknat fortgår åtminstone två kalenderår. Genom förordning stadgas närmare om hur den pensionsgrundande lönen beräknas.

Om det av arbetstagarens eller förmånstagarrens uppgifter framgår att pensionslönen i arbetstagarens eller förmånslåtarens arbetsförhållande som omfattas av denna lag, av något undantagsskäl som yppat sig högst tio år före pensionsfallet är lägre än hans i enlighet med 18 § justerade pensionslön i samma arbetsförhållande, innan ett sådant skäl yppade sig, under så lång tid att den större lönen kunde anses såsom stabiliserad, och om denna omständighet har betydande inverkan på pensionsskyddet, anses såsom pensionslön i detta arbetsförhållande den genomsnittliga arbetsförtjänst som han hade haft om nämnda skäl inte funnits. Detta moment skall också iakttas i fråga om en ändring i förtjänstnivån som följer

av ett undantagsskäl som har yppat sig tidigare än vad ovan sägs, om arbetstagaren eller förmånstagaren lämnar upplysningar som kan anses vara tillräckliga. Om det framgår att pensionslönen av något undantagsskäl på motsvarande sätt är högre än den stabiliserade arbetsförtjänst som avses ovan, kan pensionslönen sänkas på samma sätt. Social- och hälsovårdsministeriet kan meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av detta moment.

Om det i de kalenderår som avses i 2 mom. ingår sådan oavlönad särskild moderskapsledighet, moderskaps- eller föräldraledighet eller vårdledighet som avses i 32 § sjömanslagen, uträknas den pensionsgrundande lönen med avvikelser från 2 mom. så att såsom kalenderår beaktas högst de fyra senaste av de kalenderår som inte inbegriper oavlönad tid av nämnda slag. Om sådan oavlönad tid dock ingår i alla kalenderår under arbetsförhållandet eller om inget av de kalenderår som valts ingår i de fyra senaste kalenderåren under ett arbetsförhållande, anses som pensionslön medeltalet av den förtjänst som har erhållits på grundval av tid i arbete och som motsvarar den stabiliserade förtjänstnivån före arbetsförhållandets upphörande. Pensionslönen bestäms dock enligt förutsättningarna i 2 eller 3 mom., om den så beräknad är större. Pensionsskyddscentralen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av detta moment.

Räknas den återstående tiden såsom pensionsberättigande tid på grundval av ett arbetsförhållande som har fortgått kortare tid än sex månader, skall pensionslönen för den återstående tiden fastställas på grundval av arbetsförhållanden som avses i denna lag och som har fortgått under den tid om 360 dagar som nämns i 12 a § och under året närmast före denna tidsperiod. Såsom pensionslön används härvid medeltalet per månad av de löner som bestäms enligt 1 mom. och som vägts med de pensionsberättigande tiderna för de arbetsförhållanden som har fortgått under nämnda tidsperiod, varvid av dessa arbetsförhållanden fulla månader inom tidsperioden beaktas såsom pensionsberättigande tid, dock sammanlagt högst tolv månader räknat från pensionsfallet. Om arbetstagaren under nämnda tid samtidigt har varit i två eller flera arbetsförhållanden som avses i denna lag, sammanräknas vid tillämpningen av detta moment pensionslönerna för dessa arbetsförhållanden under den pensionsberättigande tid som har

pågått samtidigt. Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 d § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts.

16 b §

Annan pension än deltidspension höjs med ett arbetspensionstillägg om arbetstagaren har fått

1) dagpenning avvägd enligt förtjänsten med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa,
2) förtjänststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning,

3) personligt stöd för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden, statstjänstemannalagen, grundskolelagen eller gymnasielagen, eller

4) rehabiliteringspenning enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen, dock inte om rehabiliteringspenningen har betalats som tillägg till pensionen.

I 1 mom. nämnd förmån berättigar inte till arbetspensionstillägg, om förmånen har betalats

1) för tiden före början av det kalenderår under vilket arbetstagaren har fyllt 23 år,

2) för tiden före det kalenderår under vilket arbetstagaren första gången har varit i tjänste- eller arbetsförhållande eller i företagarverksamhet som berättigar till pension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, eller för det nämnda kalenderåret,

3) för det kalenderår under vilket arbetstagaren har varit i tjänste- eller arbetsförhållande eller i företagarverksamhet som omfattas av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, om inte arbetstagaren under samma kalenderår har intjänat lön som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden till minst det

gränsbelopp som avses i 5 § 2 mom. i nämnda lag, eller

4) för det år under vilket pensionsfallet inträffar.

Arbetspensionstillägget beräknas så att pensionens belopp multipliceras med det antal månader för vilka en i 1 mom. nämnd förmån har betalats (*förmånsmånader*,) varefter produkten divideras med det tal som erhålls då antalet förmånsmånader subtraheras från antalet sådana fulla månader som ingår i tiden från det arbetstagaren har fyllt 23 år, dock tidigast räknat från den 1 juli 1962, tills han uppnår 65 års ålder. Förmånsmånaderna bestäms särskilt för varje förmånsslag såsom fulla månader på basis av det sammanlagda antalet sådana dagar för vilka arbetstagaren har uppburit förmån som enligt 1 mom. berättigar till arbetspensionstillägg. Då förmånsmånaderna bestäms, används som divisor för dagarna beträffande varje förmånsslag det antal dagar för vilka förmånen i genomsnitt högst kan betalas per månad.

I fråga om arbetstagare som har förkortad arbetsdag enligt 18 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som har mottagit deltidsarbete enligt lagens 19 § används såsom antal arbetslöshetsdagar det antal fulla dagpenningar som motsvarar de uppburna dagpenningarna.

16 d §

Deltidspensionens belopp är, om inte något annat följer av 2 eller 3 mom., 50 procent av skillnaden mellan den enligt 14 b § 3 mom. fastställda stabiliserade förvärvsinkomsten av förvärvsarbete inom denna lags tillämpningsområde och förvärvsinkomsten av sådant förvärvsarbete på deltid som omfattas av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.

Har arbetstagaren före deltidsarbetet varit i två eller flera sådana förvärvsarbeten som omfattas av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare och på grundval av vilka arbeten den tid som återstår till pensionsålder eller motsvarande förtjänst om han hade blivit arbetsoförmögen, vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar, räknas deltidspensionens belopp på den skillnad som erhålls genom att från totalbeloppet för förvärvsinkomsterna från nämnda arbeten dra av totalbeloppet av förvärvsinkomsterna under

tiden för deltidsarbetet. Skillnaden delas i förhållande till sänkningarna av förvärvsinkomsten i delar i enlighet med den lag, det pensionsreglemente eller den pensionsstadga med stöd varav arbetstagaren har rätt till deltidspension, dock högst till det belopp som motsvarar den sänkning av förtjänsten som inträffat inom ramen för respektive lag, pensionsreglemente eller pensionsstadga.

Deltidspensionens maximibelopp är 75 procent av den i enlighet med 8 § lagen om pension för arbetstagare samordnade pensionen som arbetstagaren har intjänat enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare innan deltidspensionen börjar. Om arbetstagaren har rätt till deltidspension också enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga och den gränsdragning som avses här minskar deltidspensionen, görs minskningen med beaktande av dessa lagar och föreskrifter och i förhållande till de pensionsrätter som har intjänats enligt dem.

Deltidspensionen belopp omräknas, om det har inträffat en förändring i förvärvsinkomsterna under tiden för deltidsarbete för den som erhåller deltidspension och denna förändring på ett betydande sätt avviker från den allmänna löneutvecklingen eller om det i förvärvsinkomsterna har inträffat en förändring som ger pensionstagaren rätt till deltidspension med stöd av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som inte tidigare har berättigat honom till deltidspension. Som stabiliserad förvärvsinkomst anses härvid den förvärvsinkomst som deltidspensionen första gången fastställdes på.

17 §

Om pension enligt denna lag beviljas med tillämpningen av 1 mom., utgör pensionsbeloppet för varje full månad av den tjänstgöringstid som berättigar till pension 1/8 procent av den i 16 § 2 mom. angivna pensionsgrundande lönen, och 5/24 procent räknat från början av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år. Pensionsbeloppet är dock 1/8 procent till den del som på grundval av 12 c § 1 mom. den tid räknas som pensionsberättigande, för vilken arbetstagaren uppburit heffektiv pension.

Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension

utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 d § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts.

Har arbetstagaren rätt till pension på grund av två eller flera arbetsförhållanden, fastställs hans rätt till pension för varje arbetsförhållande enligt villkoren för det sista arbetsförhållandet. Om pensionsskyddets kapitalvärde härvid förändras avsevärt och arbetstagarens sista arbetsförhållande är försäkrat enligt lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om pension för företagare, ändras beloppet av fribrevspensionen enligt denna lag så att det ursprungliga kapitalvärdet bibehålls.

Vad som stadgas i 6 mom. gäller även såsom fribrev beviljade ålderdomspensioner till arbetstagare, vilkas sista arbets- eller tjänsteförhållande har försäkrats enligt lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare eller lagen om statens pensioner, om pensionsåldern i det sista arbets- eller tjänsteförhållandet är lägre än 60 år och behörighetsvillkoret för arbets- eller tjänsteförhållandet har varit en sådan examen som förutsätts för sjötjänst enligt denna lag eller en viss mängd sjötjänst enligt denna lag.

Villkoren för fribrevet och grunderna för dess beräkning fastställs av social- och hälsovårdsministeriet på förslag av Sjömanspensionskassan.

20 §

De pensioner som fastställts separat för varje arbetsförhållande sammanräknas. Maximibeloppet av ålderdoms- och invaliditetspension är dock 50 procent av arbetstagarens genomsnittliga månadslön beräknad på grundval av de sammanlagda lönerna för hans olika arbetsförhållanden under de senaste fyra sjötjänståren. Om det sista arbetsförhållandet har slutat med ett pensionsfall, beräknas den genomsnittliga månadslön som avses i detta moment på motsvarande sätt, dock utan att pensionsfallsåret räknas till den tid som arbetsförhållandet har fortgått, om arbetsförhållandet räknat på detta sätt fortsätter minst två kalenderår. Om ovan nämnda genomsnittliga månadslön är väsentligt lägre eller högre än den lön som den

försäkrade har uppburit för sjömansarbete under en så lång tid, att den högre eller lägre lönen kan anses stabiliserad, beaktas såsom genomsnittlig månadslön den genomsnittliga arbetsförtjänst som han skulle ha haft om någon förändring inte hade inträffat. Har pensionen dock fastställts enligt 17 eller 22 a §, är pensionens maximibelopp 60 procent av den samordningsgrund som avses i 8 § lagen om pension för arbetstagare.

22 a §

Utän hinder av vad som stadgas på annat ställe i denna lag är ålderdoms- och invaliditetspensionens minimibelopp för varje full månad av den tjänstgöringstid som berättigar till pension 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen och 5/24 procent räknat från början av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år. Pensionsbeloppet är dock 1/8 procent till den del i 12 a § 1 mom. avsedd återstående tid eller i 12 c § 1 mom. avsedd tid för vilken arbetstagaren uppburit heffektiv pension räknas med i den till pensionen berättigande tiden. Härvid beräknas pensionen särskilt för varje arbetsförhållande som omfattas av denna lag med beaktande av den tid som arbetsförhållandet har varat efter det arbetstagaren fyllt 23 år, dock högst till den pensionsålder som avses i 14 § 1 mom. Därtill beaktas barntillägg enligt 15 d § och uppskovsförhöjning som avses i 22 §, beräknad från den pensionsålder som avses i föregående mening.

Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 d § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts.

23 §

Invaliditetspension beviljas antingen som full pension eller som delpension. Full invaliditetspension, som fastställs enligt 16 § 1 mom., beviljas en försäkrad vars förtjänstmöjligheter har minskat med mer än 2/3. Även individuell förtidspension beviljas som full invaliditetspension. I annat fall beviljas invaliditetspensionen

som delpension, som utgör hälften av full pension.

Om den som uppbär individuell förtidspension börjar förvärsarbete och härvid förtjänar det belopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare eller mera, kan utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. individuell förtidspension utbetalas enligt samma belopp som delpensionen enligt 1 mom. Överstiger pensionstagarens förvärsinkomster dock 2/3 av den pensionsgrundande lönen, utbetalas inte pensionen utan lämnas vilande.

Förändras en invaliditetspensionstagares arbetsförmåga så att förändringen enligt 1 mom. inverkar på pensionens storlek, och kan förändringen med beaktande även av den tid som redan har förflutit antas bli bestående under åtminstone ett år, justeras pensionens belopp på ansökan av pensionstagaren eller på pensionsanstaltens initiativ från början av den månad som närmast följer efter förändringen, om inte annat följer av 28 § 3—7 mom. Pensionen minskas dock inte för den tid för vilken den redan har utbetalts och höjs inte för längre tid än sex månader före den kalendermånad som närmast följer efter pensionstagarens justeringsansökan eller pensionsanstaltens justeringsåtgärder. Invaliditetspension som har beviljats i form av delpension ändras på ansökan av pensionstagaren till individuell förtidspension från ingången av månaden närmast efter den under vilken pensionstagaren har uppfyllt de villkor som stadgas i 15 § 2 och 3 mom., dock inte retroaktivt för längre tid än sex månader före ansökan.

Indragen invaliditetspension kan betalas ut i form av delpension även för kortare tid än ett år. Delpension kan betalas som full pension under den rehabiliteringstid som avses i 41 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare.

Om den som uppbär individuell förtidspension börjar förvärsarbete, varav det enligt 2 mom. följer att pensionen skall betalas enligt samma belopp som delpension eller att den inte alls får utbetalas, skall pensionsanstalten ändra pensionsbeloppet eller avbryta pensionsutbetalningen räknat från följande möjliga betalningsperiod. I dessa fall kan pensionsanstalten återkräva de pensionsrater som har betalats utan grund räknat från det att pensionstagaren började förvärsarbete.

Då arbetet upphör eller minskar så att arbetstagaren har rätt till individuell förtidspension till fullt belopp eller enligt samma

belopp som delpension, börjar vilande individuell förtidspension utbetalas räknat från början av månaden efter ansökan. Av undantagskäl kan pensionen betalas retroaktivt, dock högst för ett år före den månad som följer efter ansökan.

Vilande individuell förtidspension kan på ansökan av pensionstagaren dras in räknat från början av månaden efter ansökan. Om krav på ny utbetalning av vilande individuell förtidspension inte framställs inom fem år räknat från avbrottet, anses det utan särskilt beslut att förtidspensionen upphör vid utgången av denna tid.

Invaliditetspension ändras till ålderdomspension från början av den månad som närmast följer på den månad då pensionstagaren har uppnått den i 14 § 1 mom. avsedda ålder som berättigar till ålderdomspension.

64 §

Arbetsgivare är skyldig att lämna Sjömanspensionskassan och en besvärmyndighet som avses i denna lag alla uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Nämnda anstalter har rätt att i arbetsgivarens böcker granska uppgifternas riktighet. Till den del arbetsgivaren underlåter att sända in nämnda uppgifter eller gör detta senare än vad som närmare stadgas genom förordning, kan arbetsgivaren påföras enligt uppskattning en till högst dubbelt belopp förhöjd försäkringspremie på det sätt som stadgas i 7 §. Vad som ovan stadgas om arbetsgivare gäller i tillämpliga delar även de myndigheter och inrättningar som beviljar förmåner som avses i 12 a § och 16 b §.

64 a §

Pensionstagaren är skyldig att till Sjömanspensionskassan anmäla sådana ändringar som inverkar på hans rätt att erhålla pension eller på pensionens belopp.

Sjömanspensionskassan kan av pensionstagaren kräva utredning över omständigheter som påverkar pensionens belopp och utredning över att han fortfarande uppfyller villkoren för erhållande av pension. Har pensionstagaren inte tillställt Sjömanspensionskassan utredningen inom en av kassan utsatt skälig tid, kan Sjömanspensionskassan besluta att utbetalningen av pensionen skall avbrytas till dess utredningen inlämnats.

Arbetsgivaren är även skyldig att till Sjö-

manspensionskassan på dess begäran lämna de uppgifter som avses i 2 mom. och som behövs för att pension skall kunna betalas.

64 b

Genom förordning kan stadgas om sådana undantag från denna lag, vilka föranleds av ömsesidigt avtal med en främmande stat.

De undantag som med stöd av denna lag stadgas genom förordning kan förordnas bli retroaktivt tillämpade, dock tidigast från den 1 januari 1969.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Lagen tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar sedan lagen har trätt i kraft. Stadgandena i 23 § 2, 5, 6 och 7 mom. tillämpas dock även på pensioner där pensionsfallet har inträffat innan lagen har trätt i kraft.

Om arbetsförhållandet för en arbetstagare som före den 1 januari 1994 har fyllt 54 år nämnda datum har fortgått i minst tio år, avslutas arbetsförhållandet enligt 11 § 6 mom. vid utgången av år 1994.

På en arbetstagare som har fyllt 55 år innan denna lag trädde i kraft och som vid ikraftträdandet har rätt till dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning tillämpas fortsättningsvis 15 e §, sådan den lyder då denna lag träder i kraft.

När detta stadgande tillämpas, anses arbetstägaren ha rätt till dagpenning även under den självrisktid som avses i 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och den 1 januari 1994.

På förhandsbeslut som ges då denna lag är i kraft tillämpas 15 § 4 mom. denna lag.

Utan hinder av vad 15 § 2 mom. stadgar om den nedre åldersgränsen för individuell förtidspension bibehåller en arbetstagare som är född år 1939 eller tidigare rätten att få individuell förtidspension när han fyllt 55 år. Stadgandet i 15 § 4 mom. tillämpas på förhandsbeslut som ges medan lagen är i kraft.

Lagens 17 § 3 mom. och 22 a § tillämpas från den 1 januari 1994, dock så att de skall tillämpas sådana de lyder då denna lag träder i kraft till den del tjänstgöringstid skall räknas före den 1 januari 1994.

Vid tillämpningen av 16 b § beaktas inte förmåner som avses i paragrafens 1 mom. 2, 3 och 4 punkten och som har betalats för tiden före ikraftträdandet.

Denna lag tillämpas även på sådana familjepensioner, i fråga om vilka pensionsfallet inträffat innan denna lag har trätt i kraft.

Vid tillämpning av 3 a § 2 mom. 2 punkten beaktas de arbetslöshetspensioner, i fråga om vilka tiden mellan pensionsfallet och uppnåendet av pensionsåldern beaktats på grundval av ett arbetsförhållande som upphört den 1 juli 1989 eller därefter.

Helsingfors den 10 december 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Lag

om ändring av lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/56) 12 § 3—7 mom. och 15 e § 5, 10 och 11 mom.,

dessalagrum sådana de lyder, 12 § 3, 6 och 7 mom. i lag av den 27 mars 1991 (617/91) samt 4 och 5 mom. i lag av den 28 december 1990 (1346/90) och 15 e § 5 och 10 mom. i lag av den 18 januari 1985 (52/85) och 11 mom. i lag av den 31 december 1985 (1128/85),

ändras 3 a § 2 mom., 11 § 1 mom., 12 § 1 mom., 15 § 2—4 mom., 15 e § 1—3 mom., 16 och 16 b §§, 17 § 3, 5 och 6 mom., 20 § 1 mom., 22 a och 23 §§ samt 64 § 2 mom. och 64 a §,

dessalagrum sådana de lyder, 3 a § 2 mom. ändrat genom nämnda lagar av den 28 december 1990 och den 27 mars 1991, 11 § 1 mom., 12 § 1 mom., 17 § 3, 5 och 6 mom., 20 § 1 mom. och 22 a § i nämnda lag av den 28 december 1990, 15 § 2—4 mom. i lag av den 31 december 1986 (1038/86), 15 e § 1—3 mom. i nämnda lag av den 18 januari 1985, 16 § i lag av den 11 december 1970 (768/70) och genom nämnda lagar av den 31 december 1986 och 28 december 1990, 23 § ändrad genom nämnda lagar av den 31 december 1986 och den 28 december 1990, 16 b § i lag av den 29 december 1988 (1327/88), 64 § 2 mom. i lag av den 9 januari 1981 (1/81) samt 64 a § i lag av den 21 mars 1969 (194/69), samt

fogas till 11 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 28 december 1990, nya 6 och 7 mom., till lagen nya 12 a—12 c §§ samt 14 b och 14 c §§, till 15 §, sådan den lyder ändrad genom lag av den 31 december 1985 (1122/85) och genom nämnda lag av den 31 december 1986, nya 5 och 6 mom., till 15 b §, sådan den lyder i lag av den 9 februari 1990 (102/90), ett nytt 5 mom. och till lagen en ny 16 d § samt till 17 §, sådan den lyder ändrad genom nämnda lag av den 31 december 1986 och genom lag av den 28 december 1990, nya 7 och 8 mom. samt till lagen en ny 64 b §, som följer:

Gällande lydelse

3 a §

För pension enligt denna lag ansvarar pensionskassan ansam till de delar som pensionen överstiger ett belopp som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare.

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimiskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare samt för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionskassan på följande sätt

1) för ålderdomspension till en arbetstagare som den 1 juli 1962 inte hade fyllt 50 år svarar pensionskassan, till den del pensionen grundar sig på tjänstgöringstid före det kalenderår under vilket arbetstagaren fyller 55 år, med det belopp som motsvarar pensionsansvaret enligt de allmänna grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt; dessutom svarar pensionskassan för det belopp av pensionen

Föreslagen lydelse

3 a §

För den del av pensionen enligt denna lag som motsvarar minimipensionsskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare och för rehabiliteringspenningen ansvarar pensionskassan på följande sätt:

1) för ålderdomspension till en arbetstagare som den 1 juli 1962 inte hade fyllt 50 år svarar pensionskassan, till den del pensionen grundar sig på tjänstgöringstid före det kalenderår under vilket arbetstagaren fyller 55 år, för det belopp som motsvarar pensionsansvaret enligt de allmänna grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt; dessutom svarar pensionskassan för det belopp av pensionen som, enligt grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt, särskilt har överförts på den del av pensionen för vilken pensionskassan ansvarar för att stöda dess värdebeständighet *eller för att utsträcka pensionskassans*

Gällande lydelse

som, enligt grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt, särskilt har överförs på den del av pensionen för vilken pensionskassan ansvarar för att stöda dess värdebeständighet,

2) för invaliditetspension som beviljats med tillämpning av 12 § 3 mom., för 30/100 av en arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 12 § 3 mom. *för familjepension, vilken skall betalas efter en förmånslåtare som har avlidit efter 1970 och till grund för vilken ligger förmånslåtarens invaliditetspension, uträknad med tillämpning av 12 § 3 mom., till den del pensionen har betalats för en tid före utgången av den månad under vilken förmånslåtarens skulle ha nått pensionsåldern*, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare (395/61), och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), dock varken förhöjning enligt 15 d § eller med stöd av 18 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 15 e §, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspenning som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av en med tillämpning av 12 § 3 mom. beviljad invaliditetspension, och som svarar mot minimiskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare, ansvarar pensionskassan ensam, samt

3) för övriga ålderdoms-, invaliditets-, arbetslöshets- och familjepensioner, med undantag av belopp som skall betalas enligt 12 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare och 9 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, för de delar av pension och rehabiliteringspenning som överstiger de i 1 och 2 punkten nämnda beloppen samt för kostnader för allmän förändring som skett i beräkningsgrunderna i fråga om pensionsansvaret och för överföringar som avses i 1 punktens sista sats, ansvarar pensionskassan tillsammans med de pensionsanstalter som bedriver i lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden angiven verksamhet enligt 12 § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare.

Föreslagen lydelse

ansvar till pensionen även till den del den grundar sig på tjänstgöringstid efter det kalenderår, under vilket arbetstagaren fyller 54 år, eller på invaliditets- eller arbetslöshetspensionstiden,

2) för invaliditetspension som beviljats med tillämpning av 12 a § och för 30/100 av beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 12 a §, i dessa pensioner även inbegripet de pensionsdelar som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare (395/61) och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), dock varken förhöjning enligt 15 d § eller med stöd av 18 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 15 e §, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp motsvarar den med tillämpning av 12 a § på ovan nämnt sätt fastställda delen av invaliditetspensionen, ansvarar pensionskassan ensam, samt

3) för övriga ålderdoms-, invaliditets-, och arbetslöshetspensioner, med undantag av belopp som skall betalas enligt 12 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare och 9 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, för de delar av pensionerna och rehabiliteringspenningen som överstiger de i 1 och 2 punkten angivna beloppen, för familjepensioner, deltids-pensioner samt för kostnaderna för en allmän förändring i grunderna för beräkning av pensionsansvaret och en överföring som avses i 1 punkten ansvarar pensionskassan tillsammans med de pensionsanstalter som bedriver i lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden angiven verksamhet, på det sätt som stadgas i 12 § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare.

Gällande lydelse

11 §

Som till pension berättigande tjänstgöringstid räknas för varje arbetsförhållande separat tiden från det arbetsförhållandet började till dess det upphörde. Arbetsförhållandet anses då denna lag tillämpas ha upphört vid slutet av den dag för vilken lön på grund av arbetsförhållandet betalades innan arbetsförhållandet avbröts eller innan arbetsoförmåga enligt 15 § inträdde eller individuell förtidspension började. Om arbetstagaren fortsätter att arbeta efter det ovan nämnda arbetsoförmåga inträdde, anses han stå i ett nytt arbetsförhållande.

12 §

Som tjänstgöringstid som berättigar till pension beaktas inte den tid för vilken arbetstagaren medan arbetsförhållandet varade har fått lagstadgad eller på offentlig pensionsstadga grundad pension på grundvalen av arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet,

Föreslagen lydelse

11 §

Såsom till pension berättigande tjänstgöringstid beaktas för varje arbetsförhållande särskilt tiden från arbetsförhållandets början till dess slut. Vid tillämpningen av denna lag anses ett arbetsförhållande ha upphört i slutet av den dag, för vilken på grundval av arbetsförhållandet senast betalades lön innan arbetsförhållandet bröts eller innan i 15 § angiven arbetsoförmåga inträdde eller individuell förtidspension började. Fortsätter arbetstagaren att arbeta efter det att arbetsoförmågan inträtt, anses han stå i ett nytt arbetsförhållande. *En arbetstagare som erhåller i 14 b § nämnd deltidspension anses likaså stå i nytt arbetsförhållande inom denna lags tillämpningsområde då han fortsätter att deltidsarbeta.*

Ett arbetsförhållande som har fortgått minst tio år före utgången av det år under vilket arbetstagaren fyllt 54 år avslutas vid utgången av det nämnda året. Har arbetsförhållandet vid ovan nämnda tidpunkt inte fortgått tio år, avslutas det vid utgången av det år då tioårsgränsen uppnås. Arbetsförhållandet avslutas dock inte längre om tiden från arbetsförhållandets upphörande fram till den pensionsålder varom stadgas i 14 § kan bli kortare än tre år. Om arbetstagaren fortsätter att arbeta, anses ett nytt arbetsförhållande härvid föreligga. Arbetsförhållandet avbryts dock inte, om arbetstagarens lön i det arbetsförhållande som föreligger efter avbrottet har nedgått av ett sådant undantagsskäl som har framkommit innan arbetsförhållandet har avslutats så som avses i detta moment och om förutsättningarna för tillämpning av 16 § 3 mom. härvid uppfylls.

Utan hinder av vad 6 mom. stadgar om arbetsförhållandets upphörande, anses ett arbetsförhållande ha fortgått utan avbrott vid beräkning av den tid om ett år som avses i 8 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare samt vid tillämpning av 3 a § och 11 § 5 mom. i denna lag.

12 §

Såsom till pension berättigande tjänstgöringstid beaktas inte den tid för vilken arbetstagaren medan arbetsförhållandet pågår har rätt att uppbära sådan grundpension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension

Gällande lydelse

om storleken av denna pension har fastställts med beaktande av den tid som återstår tills pensionsåldern uppnås eller av motsvarande arbetsförtjänst.

Har en arbetstagare innan hans invaliditet begynner varit bosatt i Finland minst fem år och har invaliditeten börjat innan 360 dagar har förflutit efter att arbetsförhållandet upphörde, skall även tiden mellan invaliditetens början och pensionsåldern i enlighet med 14 § 1 mom. räknas såsom till pension berättigande tid, då den invaliditetspension som beviljas i enlighet med 15 § fastställs. Vid beräkandet av den tid av 360 dagar som avses ovan beaktas inte de dagar då arbetstagaren haft studieledighet enligt lagen om studieledighet (273/79) eller för vilka han har fått dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), de sistnämnda dock till det antal som motsvarar det i 26 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgade maximiantalet dagar för vilka kan betalas enligt förtjänsten avvägd dagpenning. Om arbetstagaren har fått enligt tjänsten avvägd dagpenning enligt 26 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall med avvikelse från det ovan nämnda också tiden mellan invaliditetens början och pensionsåldern räknas såsom till pension berättigande tid, då invalidpension som beviljas på grund av detta arbetsförhållande fastställs. Vid beräkningen av denna tid beaktas på grund av arbetstagarens anmälan inte heller dagar för vilka han har fått rehabiliteringspenning med stöd av de lagar, det pensionsreglemente och de pensionsstadgar som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/91) eller ersättning för inkomstbortfall på basis av olycksfallsförsäkring, trafikförsäkring eller enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48). På grund av arbetstagarens anmälan beaktas inte heller dagar för vilka arbetstagaren under de tre senaste åren innan sådan invaliditet som avses i denna lag begynte har erhållit dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63), eller dagar för vilka dagpenning hade betalats, om inte arbetstagaren hade fått i 27 § 1 mom. i nämnda lag angiven motsvarande ersättning för arbetsförmåga på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada med stöd av någon annan lag. Hade arbetsförhållandet inte fortgått sex månader, räknas på grundval av detta såsom

Föreslagen lydelse

för arbetstagare, vars storlek har fastställts med beaktande av den tid som återstår till pensionsåldern eller av motsvarande arbetsförtjänst (*heleffektiv pension*).

(3 mom. upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

till pension berättigande tid den tid som återstår till pensionsåldern endast om arbetstagaren inte på grundval av arbets- eller tjänsteförhållandet eller företagarverksamhet, som begynt före sistnämnda arbetsförhållande, har rätt till ett sådant i lag stadgat eller på offentlig pensionsstadga grundat pensionskydd att vid fastställandet av hans invalidpension enligt detta pensionskydd nämnda tid eller motsvarande arbetsförtjänst beaktas. Likaså räknas vid fastställandet av en kvinnlig arbetstagares invaliditetspension den tid som återstår till pensionsåldern såsom till pension berättigande tid, om hon mellan den tidpunkt då nämnda tid av 360 dagar förflutit och den tidpunkt då invaliditeten börjat, vilken tid får uppgå till högst nio år, har haft ett barn under tre år som avses i 15 a §, dock inte om den tid som återstår till pensionsåldern, eller motsvarande arbetsförtjänst, utan att barnavårdstiden på nämnda sätt beaktas skall räknas såsom till pension berättigande tid på grund av något annat arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet. Har en sådan kvinnlig arbetstagares arbetsförhållande inte fortgått sex månader, gäller om fastställande av den till pension berättigande tiden i tillämpliga delar vad detta moment stadgar.

Skall den som erhållit enligt 3 mom. fastställd invaliditetspension eller förtidspension enligt lagen om förtidspension för frontveteraner (13/82) senare betalas pension på grundvalen av ålder eller ny invaliditet, räknas som till pension berättigande tjänstgöringstid även den tid under vilken han uppbar ovan nämnd invaliditets- eller förtidspension. Om dock ny invaliditetspension beviljas på grund av sådan invaliditet som har börjat innan ett år har förflutit från det nämnda tidigare pension upphörde eller, om pension beviljas med anledning av samma sjukdom, lyte eller kroppsskada som den tidigare pensionen, fastställs den nya pensionen enligt samma grunder som tidigare. Då ny pension i de fall som avses ovan eller i 6 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller i 7 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden fastställs enligt samma grunder som tidigare pension, skall arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet som har fortgått efter det att den tidigare pensionen upphörde lämnas obeaktat.

Har arbetstagare, sedan det i 3 mom. avsedda arbetsförhållandet upphört, senare på grund av

(4—7 mom. upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

annat arbets- eller tjänsteförhållande eller annan företagaverksamhet förvärvat rätt till i annan lag stadgat eller på offentlig pensionsstadga grundat pensionsskydd sålunda, att vid fastställandet av hans i enlighet därmed utgående invalidpension den tid som återstår till pensionsålderns uppnående eller motsvarande arbetsförtjänst beaktas, tillämpas inte stadgandet i 3 mom. på det tidigare arbetsförhållandet. Arbetstagaren anses härvid ha blivit berättigad till ovan avsett pensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden vid den tidpunkt, då hans sammanlagda arbetsförtjänst i arbetsförhållanden, som omfattas av nämnda lag, innan han drabbats av den sjukdom, det lyte eller den kroppsskada som utgör den huvudsakliga orsaken till invaliditeten, har uppgått till det gränobelopp som förutsätts i 7 § 1 mom. i den lagen.

Beviljas en arbetstagare som fått rehabiliteringspenning enligt denna lag invaliditetspension på grund av arbetsoförmåga som börjat innan ett år förflutit efter att tiden för betalning av rehabiliteringspenning gick ut, skall pensionen fastställas på de grunder enligt vilka den skulle ha fastställts, om arbetsoförmågan hade börjat när rehabiliteringsbeslutet fattades.

Av särskilda skäl kan pensionskassan besluta att invaliditetspension skall fastställas på det sätt som avses i 3 mom., även om det i momentet stadgade boendevillkoret inte är uppfyllt.

12 a §

Om arbetsoförmågan har börjat innan 360 dagar har förflutit efter att arbetsförhållandet upphörde, skall även tiden mellan arbetsoförmågans början och pensionsålder enligt 14 § räknas såsom till pension berättigande tid när den invaliditetspension som beviljas på grund av detta arbetsförhållande fastställs. (återstående tid)

Vid beräkning av de 360 dagar som avses i 1 mom. beaktas inte de dagar då arbetstagaren

1) har haft ledigt enligt lagen om studieledighet (273/79)

2) har fått personligt stöd för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden (537/90), statstjänstemannalagen (755/86), grundskolelagen (476/83) eller gymnasielagen (477/83),

3) har fått utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90),

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4) har fått dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) eller arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd högst 180 dagar, tillsammans dock högst för så många dagar som motsvarar det maximiantal dagar som stadgas i 26 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

5) har fått rehabiliteringspenning enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/91) eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen, eller

6) har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63) under de tre senaste åren omedelbart innan sådan arbetsoförmåga som avses i denna lag började; med dessa dagar jämställs dagar för vilka dagpenning hade betalats om inte arbetstagaren hade fått i 27 § 1 mom. sjukförsäkringslagen angiven motsvarande ersättning för arbetsoförmåga på grund av sjukdom, lyte eller skada med stöd av någon annan lag.

Har en arbetstagare fått enligt arbetslöshetsdagpenning med stöd av 26 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa innan de i 1 eller 2 mom. avsedda 360 dagarna har förflutit efter att arbetsförhållandet upphörde, skall den återstående tiden räknas såsom till pension berättigande tid när den invaliditetspension som beviljas på grundval av detta arbetsförhållande fastställs.

Den återstående tiden räknas såsom till invaliditetspension berättigande tid även på grundval av ett sådant arbetsförhållande efter vars upphörande arbetstagaren under en högst nio år lång tid mellan den tidpunkt då de i 1 och 2 mom. avsedda 360 dagarna har förflutit och den tidpunkt då arbetsoförmågan har börjat har haft ett sådant barn som är yngre än tre år som avses i 15 a §. Härvid förutsätts dock att

1) arbetstagaren på grund av detta barn har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller stöd för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92), och att

2) den återstående tiden inte räknas såsom till pension berättigande enligt 1—3 mom.

Vad som ovan stadgas om återstående tid tillämpas endast om arbetstagaren har varit bosatt i Finland minst fem år innan han blev arbetsoförmögen. Av särskilda skäl kan Sjö-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

manspensionskassan dock besluta att boendeförutsättningen inte skall tillämpas.

12 b §

Återstående tid räknas såsom till pension berättigande på grundval av ett arbetsförhållande som har fortgått minst sex månader.

Den återstående tiden räknas dock såsom till pension berättigande på grundval av ett arbetsförhållande som har fortgått kortare tid än sex månader, om arbetstagaren inte på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet som har börjat före förstnämnda arbetsförhållande har rätt till heffektiv pension som nämns i 12 § 1 mom.

Om arbetstagaren, sedan det till återstående tid berättigande arbetsförhållande har upphört, senare på grundval av ett annat arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet har blivit berättigad till heffektiv pension som avses i 12 § 1 mom., tillämpas inte stadgandena i 12 a § på det tidigare arbetsförhållandet. Arbetstagaren anses härvid ha förvärvat ovan avsedda rätt till pensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden vid den tidpunkt, då hans sammanlagda arbetsförtjänst i arbetsförhållanden som avses i nämnda lag, innan han drabbats av den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör huvudsaklig orsak till arbetsoförmågan, har uppgått till det gränslöpp som förutsätts i 7 § 1 mom. nämnda lag.

En arbetstagare som har fyllt 55 år anses dock inte ha förvärvat sådan i 3 mom. nämnd rätt till heffektiv pension på grundval av ett sådant arbets- eller tjänsteförhållande genom vilket arbetstagaren har sysselsatts enligt 18 § 3 mom. sysselsättningslagen (275/87) eller, ifall det är fråga om någon annan arbetsgivare än staten eller en kommun, enligt motsvarande förfarande (garanterat arbete) och den pensionsgrundande lönen i detta arbetsförhållande är mindre än motsvarande lön som har uträknats på grundval av det tidigare arbets- eller tjänsteförhållandet eller företagarverksamhet. Om arbetstagaren inte har förlorat sin rätt till återstående tid på grundval av ett tidigare arbets- eller tjänsteförhållande vid den tidpunkt då hans garanterade arbete började, anses han inte vid tillämpningen av detta moment till följd av det garanterade arbetet ha förlorat sin rätt till återstående tid från det tidigare arbets- eller tjänsteförhållandet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 c §

Skall till en arbetstagare som får invaliditetspension fastställd enligt 12 a § senare betalas pension på grund av ålder eller ny arbetsförmåga, räknas i fråga om det arbetsförhållande på vilket denna paragraf hade tillämpats, såsom till pension berättigande också den tid för vilken han var berättigad till den tidigare pensionen.

Om till en arbetstagare som har uppburit invaliditetspension fastställd enligt 12 a § senare skall betalas pension på grund av sådan ny arbetsförmåga som har börjat innan två år har förflutit från det att den tidigare pensionen upphörde, eller om pension beviljas med anledning av samma sjukdom, lyte eller skada som den tidigare pensionen, fastställs den nya pensionen enligt samma grunder som den tidigare pensionen.

Fastställs heffektiv pension som avses i 12 § 1 mom. och som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande eller på företagarverksamhet, på grund av ny arbetsförmåga enligt samma grunder som den tidigare pensionen, beaktas inte det arbets- eller tjänsteförhållande eller den företagarverksamhet som har fortsatt efter det att den tidigare pensionen upphörde såsom till pension berättigande.

Beviljas en arbetstagare som fått rehabiliteringspenning enligt denna lag invaliditetspension på grund av arbetsförmåga som har börjat innan två år har förflutit från det att tiden för betaling av rehabiliteringspenning löpte ut, fastställs pensionen på de grunder enligt vilka den skulle ha fastställts om arbetsförmågan hade börjat när rehabiliteringsbeslutet fattades.

14 b §

Berättigad till deltidspension är arbetstagare som har fyllt 58 men inte 65 år och övergått till deltidsarbete, förutsatt att

1) han inte har rätt till i 8 § 4 mom. lag om pension för arbetstagare nämnd grundpension eller annan därmed jämförlig, på arbets- eller tjänsteförhållande grundad pension,

2) han under en tid av 18 månader omedelbart för deltidspensionens början i minst 12 månader haft sådant arbete på heltid som berättigar till sådan grundpension som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller till annan därmed jämförlig pension,

3) på grundval av hans till tillämpningsområdet för denna lag hörande arbetsförhållande,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

den tid som återstår tills pensionsåldern uppnås skulle beaktas när pensionen fastställs, om han blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar,

4) han under en tid av 15 kalenderår omedelbart före deltidspensionens början i sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd grundpension eller annan därmed jämförlig, på arbets- eller tjänsteförhållande grundad pension; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden, på vilka lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden tillämpas, beaktas den pensionsgrundande tiden därvid på det sätt som stadgas i 4 § 5 mom. i nämnda lag,

5) hans arbetstid i arbete på vilken denna lag tillämpas har minskat så, att den återstående arbetstiden i medeltal, arbetstiden även i annat i 2 punkten nämnt förvärsarbete medräknad, utgör sammanlagt minst $\frac{4}{10}$ och högst $\frac{7}{10}$ av heltidsarbete. Arbetstiden räknas ut som ett medelvärde under en period av högst 16 veckor. Om den förutsatta minskningen av arbetstiden inte hinner uppnås på grund av ett avlösningssystem som tillämpas under de nämnda 16 veckorna, kan Sjömanspensionskassans styrelse i varje enskilt fall besluta att minskningen av arbetstiden räknas på en längre period om den förutsatta minskningen av arbetstiden kan uppnås inom en skälig tid inom ramen för ett på förhand överenskommet avlösningssystem, eller

6) hans arbetstid i arbete som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare och som inte hänförs till denna lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga har minskat så, att den återstående genomsnittliga arbetstiden uppgår till sammanlagt minst 16 timmar och högst 28 timmar i veckan; Om arbetstiden per vecka varierar skall den återstående arbetstiden räknas ut som ett medelvärde för en högst 16 veckors period,

7) han inte uteblir från arbetet en längre tid än sex veckor i följd; i denna period om sex veckor inräknas inte semester, vederlagsledighet, oavlönad ledighet som ingår i avlösningssystemet för ett deltidsarbetsförhållande och inte heller sådan tid för vilken arbetstagaren får lön under sjukdomstid eller dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, och att

8) hans förvärsinkomst har nedgått så, att hans förvärsinkomst av deltidsarbete som avses i 5 eller 6 punkten utgör minst 35 och högst 70

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

procent av de sammanräknade stabiliserade förvärvsinkomsterna av förvärvsarbete som nämns i 2 punkten; minskningen i arbetstiden får dock inte väsentligt skilja sig från nedgången i förvärvsinkomsterna.

Arbetstagaren anses ha i 1 mom. 2 punkten nämnt förvärvsarbete på heltid, om hans arbetstid har varit lika lång som den i respektive bransch normalt tillämpade maximala arbetstiden för arbetstagare på heltid, eller om arbetstagaren samtidigt har två eller flera i 1 mom. 2 punkten nämnda förvärvsarbeten och hans sammanlagda arbetstid är minst 35 timmar i veckan.

När deltidspensionen fastställs, betraktas som stabiliserad förvärvsinkomst den pensionsgrundande lönen i det arbetsförhållande, på grundval av vilket vid fastställandet av pension skulle beaktas den återstående tiden till pensionsåldern, om arbetstagaren vid den tidpunkten då deltidspensionen börjar hade blivit arbetsoförmögen.

Undantag från de villkor som stadgas i 1 mom. 8 punkten kan av särskilda skäl göras i enlighet med vad Sjömanspensionskassans styrelse föreskriver.

14 c §

Deltidspension beviljas tidigast från början av månaden efter den då arbetstagaren har fyllt 58 år, dock inte retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter ansökan.

Deltidspension skall indras om arbetstagaren inte längre uppfyller de villkor för pension som stadgas i 14 b §. Beviljas invaliditets- eller arbetslöshetspension för den tid för vilken deltidspension utbetalts, betraktas deltidspensionen som delbetalning på invaliditets- eller arbetslöshetspensionen. Om arbetstagaren efter att ha fyllt 65 år fortsätter i deltidsarbete, omvandlas deltidspensionen utan hinder av vad som stadgas på annat ställe i denna lag till en lika stor ålderdomspension. När arbetstagaren slutar deltidspension utbetalas skillnaden mellan deltidspensionen och den ålderdomspension som beviljas förhöjd enligt 22 § 1 mom. och ökad med det belopp som avses i 16 § 6 mom. eller 22 a § 2 mom.

Om deltidspensionen har indragits i enlighet med 2 mom., har arbetstagaren rätt att på nytt få deltidspension när han uppfyller de i 14 b § stadgade förutsättningarna. Börjar deltidspensionen på nytt löpa inom sex månader från det att

Gällande lydelse

15 §.

Utän hinder av vad som stadgas i 1 mom. om rätt till full invaliditetspension har en försäkrad som fyllt 55 år rätt till invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller kroppsskada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena varaktigt har nedgått i sådan grad att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete. Ett villkor är dock att den försäkrade har upphört med sådant förvärvsarbete som avses i lag, pensionsreglemente eller pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller att hans förvärvsinkomst per månad för dessa arbeten kan uppskattas bli i genomsnitt mindre än det belopp som nämns i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare. Ett villkor för individuell förtidspension är dessutom att även den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst kan beaktas såsom pensionsberättigande då den individuella förtidspensionen fastställs.

En invaliditetspension som har beviljats som individuell förtidspension skall indras, om pensionstagaren inte längre uppfyller de i 2 mom. stadgade villkoren för pension. I övrigt gäller om pensionen i tillämpliga delar vad som stadgas om full invaliditetspension.

Arbetstagaren har rätt till förhandsbeslut om huruvida han uppfyller de i 2 mom. första och sista meningen nämnda villkoren för pension. Ändring i beslutet får sökas på det sätt som stadgas i 59 §. Förhandsbeslutet är bindande för pensionskassan, om en därpå grundad pensionsansökan görs inom sex månader från det beslutet vann laga kraft.

Föreslagen lydelse

15 §

den tidigare deltidspensionen upphörde, beviljas pensionen på de tidigare grunderna, om inte annat följer av 16 d § 4 mom.

Utän hinder av vad som stadgas i 1 mom. om erhållande av full invaliditetspension har arbetstagare som fyllt 58 år rätt att få invaliditetspension i form av individuell förtidspension, om hans arbetsförmåga, med beaktande av sjukdom, lyte eller skada, faktorer förknippade med åldrandet, lång tid i yrket, ett för honom påfrestande och slitsamt arbete samt arbetsförhållandena, varaktigt har nedgått i sådan grad, att det inte skäligen kan förutsättas att han skall fortsätta med sitt förvärvsarbete.

Ett villkor för beviljande av *individuell förtidspension* är att arbetstagaren har upphört med förvärvsarbete enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller att hans förvärvsinkomst per månad för dessa arbeten kan uppskattas bli mindre än det belopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare. *Ett ytterligare villkor är att, då den individuella förtidspensionen fastställs, såsom pensionsberättigande tid även kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst, dock inte i det fall att arbetstagaren har rätt till individuell förtidspension eller ålderdomspension i en pensionsålder som är lägre än 65 år enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.*

Arbetstagaren har rätt att få ett förhandsbeslut av vilket framgår om han uppfyller de i 2 mom. eller sista meningen i 3 mom. nämnda villkoren för pensionering. Ändring i beslutet får sökas på det sätt som stadgas i 59 §. Förhandsbeslutet är bindande för pensionsanstalten, om därpå grundad pensionsansökan görs inom nio månader eller inom en av arbetsgivaren och arbetstagaren avtalad längre tid från det beslutet vann laga kraft.

Individuell förtidspension utbetalas tidigast från ingången av den månad som följer efter ansökan om pension eller förhandsbeslut. Pensionen kan av undantagsskäl betalas retroaktivt,

Gällande lydelse

15 e §.

Rätt att erhålla arbetslöshetspension tillkommer långvarigt arbetslös arbetstagare, som fyllt 60 år och som företer av Arbetskraftsmyndighet utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetsökande hos Arbetskraftsbyrån och att honom inte kan anvisas sådant arbete, som han ej kan vägra ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Förutsättning för erhållande av arbetslöshetsdagpension är desutom att arbetstagaren företer av folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassa utfärdat intyg över att han, räknat från en dag som infaller tidigast en månad före utfärdandet av ovan nämnt intyg av Arbetskraftsmyndighet, under de 60 senast förflutna veckorna uppburit i lagen om utkomstskydd för arbetslösa nämnd arbetslöshetsdagpenning för sammanlagt minst 200 dagar eller att han i enlighet med 26 § 1 och 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte längre har rätt till dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

Arbetslöshetspension utbetalas från ingången av den kalendermånad som först sedan två

Föreslagen lydelse

dock för högst ett år före månaden efter den då pensionen söktes.

Invaliditetspension som beviljats i form av individuell förtidspension indras, om pensionstagararen inte längre uppfyller de villkor för pensionen som stadgas i 2 mom. I övrigt gäller angående pensionen i tillämpliga delar vad som stadgas om full invaliditetspension.

15 b §

Den som genom ett brott uppsåtligen förorsakat förmånslåtarens död har inte rätt till familjepension.

15 e §

Berättigad till arbetslöshetspension är en långvarigt arbetslös arbetstagare som har fyllt 60 år, förutsatt att

1) vid fastställandet av hans arbetslöshetspension såsom till pension berättigande tid kan beaktas den tid som återstår till pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst, dock inte om arbetstagaren har rätt till arbetslöshetspension enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare,

2) han under de 15 kalenderår som omedelbart föregår den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 3 mom. under sammanlagt minst fem år har intjänat i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare nämnd grundpension eller annan därmed jämförbar pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande; på grundval av arbetsförtjänsten i arbetsförhållanden som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden beaktas intjänandetiden härvid så som anges i 4 § 5 mom. i nämnda lag,

3) han företer av Arbetskraftsmyndighet utfärdat intyg över att han är arbetslös arbetsökande hos Arbetskraftsbyrån och att honom inte kan anvisas sådant arbete som han inte kan vägra ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), och att

4) han företer ett av arbetslöshetskassa utfärdat intyg över att han enligt 26 § 1 och 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte längre har rätt till arbetslöshetsdagpenning.

Arbetslöshetspension betalas från ingången av den månad som följer efter den månad under

Gällande lydelse

månader förflutit efter det i 1 mom. nämnt intyg av folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan utfärdats eller, om pensionen beviljas på grund av att maximitiden för arbetslöshetsdagpenning avvägd enligt förtjänsten uppnåtts, från ingången av den månad som följer närmast efter det intyget utfärdats. Pension utges dock inte utan grundad anledning retroaktivt för längre tid än sex månader, räknat från den månad som följer efter den under vilken pensionen söktes. Såvida inte annat stadgas i denna paragraf, gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som är stadgat om invaliditetspension och mottagare av invaliditetspension.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den enligt denna lag utgående invaliditetspension som skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för arbetslöshetens början vore berättigad att erhålla full invaliditetspension. Vid pensionens bestämmande anses arbetstagaren ha blivit arbetslös den dag för vilken till honom första gången under de i 1 mom. nämnda 60 veckorna utgivits arbetslöshetsdagpenning.

Arbetskraftsmyndighet skall, efter att ha utfärdat i 1 mom. nämnt intyg, med sex månaders mellanrum kontrollera om arbete kan anvisas pensionstagaren. Kan arbete anvisas mottagare av arbetslöshetspension, skall Arbetskraftsmyndigheten anmäla detta till pensionskyddscentralen.

Utan hinder av vad som i 1 mom. är stadgat om den nedre åldersgräns som är förutsättning för erhållande av arbetslöshetspension har även arbetstagare som är född år 1930 eller tidigare rätt att få arbetslöshetspension.

Utan hinder av vad som i 1 mom. stadgas om den nedre åldersgräns som är en förutsättning för arbetslöshetspension har även en arbetstagare som är född år 1931 och som senast den 30 juni 1986 uppfyller de i 1 mom. nämnda pensionsvillkoren rätt att få arbetslöshetspension.

Föreslagen lydelse

vilken arbetstagaren uppfyller de villkor för pension som avses i 1 mom. Pension betalas dock inte utan grundad anledning retroaktivt för längre tid än sex månader före den månad som följer efter ansökan. Om inte annat stadgas i denna paragraf gäller angående arbetslöshetspension och mottagare av arbetslöshetspension i tillämpliga delar vad som stadgas om invaliditetspension och mottagare av sådan.

Arbetslöshetspensionen är lika stor som den invaliditetspension enligt denna lag vilken skulle ha beviljats arbetstagaren, om han vid tidpunkten för arbetslöshetens början varit berättigad till invaliditetspension. Vid fastställande av pensionen anses arbetstagaren ha blivit arbetslös den dag för vilken till honom första gången har utbetalts *arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd under de 60 senast förflutna veckorna räknat från den dag som infaller tidigast en månad före den dag då det i 1 mom. 3 punkten nämnda intyget utfärdats av Arbetskraftsmyndigheten.*

(5 mom. upphävs)

(10—11 mom. upphävs)

Gällande lydelse

16 §

Pensionsbeloppet är för varje full till pension berättigande tjänstgöringsmånad 1/6 procent av den pensionsgrundande lönen, under förutsättning att arbetstagaren avgår med ålderspension från ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag eller att han har rätt till invaliditetspension som enligt 12 § 3 mom. beaktar den tid som återstår till pensionsåldern.

Den pensionsgrundande lönen fastställs särskilt för varje arbetsförhållande med användande av medelförtjänsten per månad under högst de fyra senaste kalenderåren. Denna förtjänst justeras enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare. Om arbetsförhållandet inte har varat fyra år, fastställs den pensionsgrundande lönen på samma sätt på grundvalen av förtjänsten under hela arbetsförhållandet. Vid fastställandet av den pensionsgrundande lönen beaktas dock inte den tid för vilken den försäkrade har fått invaliditetspension enligt 12 § 1 mom. Genom förordning stadgas närmare om hur den pensionsgrundande lönen beräknas.

Invaliditetspension beviljas antingen som full pension eller som delpension. Full invaliditetspension, som fastställs i enlighet med 1 mom., beviljas en försäkrad vars förvärvsmöjligheter har nedgått med mera än två tredjedelar. Likaså beviljas individuell förtidspension som full invaliditetspension. I annat fall beviljas invaliditetspensionen som delpension som utgör hälften av den fulla pensionen.

Om det av arbetstagarens eller förmånstagarrens uppgifter framgår att den pensionsgrundande lönen i arbetstagarens eller förmånslåtarens arbetsförhållande som omfattas av denna lag, av något undantagsskäl som yppat sig högst tio år före pensionsfallet är lägre än hans i enlighet med 18 § justerade lön i samma arbetsförhållande, innan ett sådant skäl yppade sig, under så lång tid att den större lönen kunde anses såsom stabiliserad, och om denna omständighet har betydande inverkan på pensionsskyddet, anses såsom pensionsgrundande lön i arbetsförhållandet den genomsnittliga arbetsförtjänst som han hade haft om nämnda skäl inte hade funnits. Vad som stadgas ovan i detta moment skall också iakttas med avseende på en ändring i förtjänstnivån som följer av ett

Föreslagen lydelse

16 §

Pensionsbeloppet är för varje full till pension berättigande tjänstgöringsmånad 1/6 procent av den pensionsgrundande lönen, under förutsättning att arbetstagaren avgår med ålderspension från ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag eller att han har rätt till invaliditetspension som enligt 12 a § beaktar den tid som återstår till pensionsåldern.

Den pensionsgrundande lönen (*pensionslönen*) fastställs särskilt för varje arbetsförhållande med användande av medelförtjänsten per månad under högst de fyra senaste kalenderåren. Denna förtjänst justeras enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare. Om arbetsförhållandet inte har varat fyra år, fastställs den pensionsgrundande lönen på samma sätt på grundval av förtjänsten under hela arbetsförhållandet. Vid fastställandet av den pensionsgrundande lönen beaktas dock inte den tid för vilken *arbetstagaren* har varit berättigad till en sådan *heleffektiv pension* som avses i 12 § 1 mom. *Har arbetsförhållandet avslutats med stöd av 11 § 6 mom., anses det dock vid tillämpning av detta moment ha fortsatt utan avbrott om pensionsbeloppet är större räknat på detta sätt. Upphör arbetsförhållandet vid pensionsfallet, beräknas pensionslönen på motsvarande sätt, dock utan att pensionsfallsåret räknas till den tid som arbetsförhållandet har fortgått, om arbetsförhållandet på så sätt beräknat fortgår åtminstone två kalenderår.* Genom förordning stadgas närmare om hur den pensionsgrundande lönen beräknas.

Om det av arbetstagarens eller förmånstagarrens uppgifter framgår att pensionslönen i arbetstagarens eller förmånslåtarens arbetsförhållande som omfattas av denna lag, av något undantagsskäl som yppat sig högst tio år före pensionsfallet är lägre än hans i enlighet med 18 § justerade *pensionslön* i samma arbetsförhållande, innan ett sådant skäl yppade sig, under så lång tid att den större lönen kunde anses såsom stabiliserad, och om denna omständighet har betydande inverkan på pensionsskyddet, anses såsom *pensionslön* i detta arbetsförhållande den genomsnittliga arbetsförtjänst som han hade haft om nämnda skäl inte funnits. Detta moment skall också iakttas i fråga om en ändring i förtjänstnivån som följer av ett undantagsskäl som har yppat sig tidigare

Gällande lydelse

undantagsskäl som har yppat sig tidigare än vad ovan sägs, om arbetstagaren eller förmånstagaren lämnar upplysningar som kan anses vara tillräckliga om saken. Om det framgår att pensionsgrundande lönen av något undantagsskäl på motsvarande sätt är högre än den stabiliserade arbetsförtjänst som avses ovan, kan den pensionsgrundande lönen sänkas på samma sätt. Social- och hälsovårdsministeriet kan meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av detta moment.

Om det i de kalenderår som avses i 1 mom. ingår sådan oavlönad moderskaps- eller föräldraledighet eller vårdledighet som avses i 34 § lagen om arbetsavtal (320/70), uträknas den pensionsgrundande lönen med avvikelse från 1 mom. så att såsom kalenderår beaktas högst de fyra senaste av de kalenderår som inte inbegriper oavlönad tid av nämnda slag. Om sådan oavlönad tid ingår i arbetsförhållandets alla kalenderår eller om inget av de kalenderår som valts ingår i arbetsförhållandets fyra sista kalenderår, anses som pensionsgrundande lön medeltalet av den förtjänst som har erhållits i arbetsförhållandet och som motsvarar den stabiliserade förtjänstnivån före arbetsförhållandets upphörande. Den pensionsgrundande lönen bestäms dock i enlighet med förutsättningarna i 1 eller 2 mom., om den så beräknad är större. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av detta moment.

Föreslagen lydelse

än vad ovan sägs, om arbetstagaren eller förmånstagaren lämnar upplysningar som kan anses vara tillräckliga. Om det framgår att pensionslönen av något undantagsskäl på motsvarande sätt är högre än den stabiliserade arbetsförtjänst som avses ovan, kan pensionslönen sänkas på samma sätt. Social- och hälsovårdsministeriet kan meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av detta moment.

Om det i de kalenderår som avses i 2 mom. ingår sådan oavlönad *särskild moderskapsledighet*, moderskaps- eller föräldraledighet eller vårdledighet som avses i 32 § *sjömanslagen*, uträknas den pensionsgrundande lönen med avvikelse från 2 mom. så att såsom kalenderår beaktas högst de fyra senaste av de kalenderår som inte inbegriper oavlönad tid av nämnda slag. Om sådan oavlönad tid dock ingår i alla kalenderår under arbetsförhållandet eller om inget av de kalenderår som valts ingår i de fyra senaste kalenderåren under ett arbetsförhållande, anses som pensionslön medeltalet av den förtjänst som har erhållits på grundval av tid i arbete och som motsvarar den stabiliserade *förtjänstnivån* före arbetsförhållandets upphörande. Pensionslönen bestäms dock enligt förutsättningarna i 2 eller 3 mom., om den så beräknad är större. *Pensionsskyddscentralen* meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av detta moment.

Räknas den återstående tiden såsom pensionsberättigande tid på grundval av ett arbetsförhållande som har fortgått kortare tid än sex månader, skall pensionslönen för den återstående tiden fastställas på grundval av arbetsförhållanden som avses i denna lag och som har fortgått under den tid om 360 dagar som nämns i 12 a § och under året närmast före denna tidsperiod. Såsom pensionslön används härvid medeltalet per månad av de löner som bestäms enligt 1 mom. och som vägts med de pensionsberättigande tiderna för de arbetsförhållanden som har fortgått under nämnda tidsperiod, varvid av dessa arbetsförhållanden fulla månader inom tidsperioden beaktats såsom pensionsberättigande tid, dock sammanlagt högst tolv månader räknat från pensionsfallet. Om arbetstagaren under nämnda tid samtidigt har varit i två eller flera arbetsförhållanden som avses i denna lag, sammanräknas vid tillämpningen av detta moment

Gällande lydelse

16 b §
 Har en arbetstagare erhållit enligt förtjänsten avvägd dagpenning i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa, höjs pensionen med arbetslöshetstillägg. Har arbetstagaren under hela kalenderåret stått i ett och samma arbetsförhållande som lyder under denna lag, berättigar för detta år utbetald enligt förtjänsten avvägd dagpenning dock inte till arbetslöshetstillägg, om arbetstagarens arbetsförhållande som faller inom tillämpningsområdet för denna lag inte upphört inom tre år efter utgången av förstnämnda kalenderår eller om arbetstagaren under samma kalenderår inte uppburet lön som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) till minst det gränobelopp som 5 § 1 mom. i nämnda lag avser. Enligt förtjänsten avvägd dagpenning som utgivits för tiden före början av det kalenderår under vilket arbetstagaren fyllt 23 år samt för det år under vilket pensionsfallet inträffat och för det föregående kalenderåret berättigar dock inte till arbetslöshetstillägg.

Arbetslöshetstillägget uträknas genom multiplikation av pensionens belopp med antalet arbetslöshetsmånader och division av produkten med det tal som erhålls genom subtraktion av antalet arbetslöshetsmånader från antalet sådana fulla månader som ingår i tiden från det arbetstagaren fyllt 23 år, dock tidigast från den 1 juli 1962, tills han fyllt 65 år. Arbetslöshetsmånaderna bestäms såsom fulla månader på basis av det sammanlagda antalet dagar för vilka arbetstagaren erhållit enligt förtjänsten avvägd dagpenning som enligt 1 mom. berättigar till arbetslöshetstillägg, och så att månaden anses ha 22 dagar.

Såsom antal arbetslöshetsdagar för en ar-

Föreslagen lydelse

pensionslönerna för dessa arbetsförhållanden under den pensionsberättigande tid som har pågått samtidigt. Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som uppburet deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 d § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts.

16 b §
 Annan pension än deltidspension höjs med ett arbetspensionstillägg om arbetstagaren har fått

- 1) dagpenning avvägd enligt förtjänsten med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa,
- 2) förtjänststöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning,
- 3) personligt stöd för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden, statstjänstemannalagen, grundskolelagen eller gymnasielagen, eller
- 4) rehabiliteringspenning enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsstadgandena inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen, dock inte om rehabiliteringspenningen har betalats som tillägg till pensionen.

I 1 mom. nämnd förmån berättigar inte till arbetspensionstillägg, om förmånen har betalats

- 1) för tiden före början av det kalenderår under vilket arbetstagaren har fyllt 23 år,
- 2) för tiden före det kalenderår under vilket arbetstagaren första gången har varit i tjänste- eller arbetsförhållande eller i företagarverksamhet som berättigar till pension enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, eller för det nämnda kalenderåret,
- 3) för det kalenderår under vilket arbetstagaren har varit i tjänste- eller arbetsförhållande eller i företagarverksamhet som omfattas av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, om inte arbetstagaren under samma kalenderår har intjänat lön som avses i lagen

Gällande lydelse

betstagare som har i 18 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa nämnd förkortad arbetsdag och som har mottagit deltidsarbete som avses i lagens 19 § används det antal fulla dagpenningar som motsvarar erhållna dagpenningar.

Föreslagen lydelse

om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden till minst det gränobelopp som avses i 5 § 2 mom. i nämnda lag, eller

4) för det år under vilket pensionsfallet inträffar.

Arbetspensionstillägget beräknas så att pensionens belopp multipliceras med det antal månader för vilka en i 1 mom. nämnd förmån har betalats (förmånsmånader,) varefter produkten divideras med det tal som erhålls då antalet förmånsmånader subtraheras från antalet sådana fulla månader som ingår i tiden från det arbetstagaren har fyllt 23 år, dock tidigast räknat från den 1 juli 1962, tills han uppnår 65 års ålder. Förmånsmånaderna bestäms särskilt för varje förmånslag såsom fulla månader på basis av det sammanlagda antalet sådana dagar för vilka arbetstagaren har uppburit förmån som enligt 1 mom. berättigar till arbetspensionstillägg. Då förmånsmånaderna bestäms, används som divisor för dagarna beträffande varje förmånslag det antal dagar för vilka förmånen i genomsnitt högst kan betalas per månad.

I fråga om arbetstagare som har förkortad arbetsdag enligt 18 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som har mottagit deltidsarbete enligt lagens 19 § används såsom antal arbetslöshetsdagar det antal fulla dagpenningar som motsvarar de uppburna dagpenningarna.

16 d §

Deltidspensionens belopp är, om inte något annat följer av 2 eller 3 mom., 50 procent av skillnaden mellan den enligt 14 b § 3 mom. fastställda stabiliserade förvärvsinkomsten av förvärvsarbete inom denna lags tillämpningsområde och förvärvsinkomsten av sådant förvärvsarbete på deltid som omfattas av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.

Har arbetstagaren före deltidsarbetet varit i två eller flera sådana förvärvsarbeten som omfattas av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare och på grundval av vilka arbeten den tid som återstår till pensionsålder eller motsvarande förtjänst om han hade blivit arbetsoförmögen, vid den tidpunkt då deltidspensionen börjar, räknas deltidspensionens belopp på den skillnad som erhålls genom att från totalbeloppet för förvärvsinkomsterna från

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

nämnda arbeten dra av totalbeloppet av förvärvsinkomsterna under tiden för deltidarbetet. Skillnaden delas i förhållande till sänkningarna av förvärvsinkomsten i delar i enlighet med den lag, det pensionsreglemente eller den pensionsstadga med stöd varav arbetstagaren har rätt till deltidspension, dock högst till det belopp som motsvarar den sänkning av förtjänsten som inträffat inom ramen för respektive lag, pensionsreglemente eller pensionsstadga.

Deltidspensionens maximibelopp är 75 procent av den i enlighet med 8 § lagen om pension för arbetstagare samordnande pensionen som arbetstagaren har intjänat enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som avses i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare innan deltidspensionen börjar. Om arbetstagaren har rätt till deltidspension också enligt någon annan lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga och den gränsdragning som avses här minskar deltidspensionen, görs minskningen med beaktande av dessa lagar och föreskrifter och i förhållande till de pensionsrätter som har intjänats enligt dem.

Deltidspensionen belopp omräknas, om det har inträffat en förändring i förvärvsinkomsterna under tiden för deltidarbete för den som erhåller deltidspension och denna förändring på ett betydande sätt avviker från den allmänna löneutvecklingen eller om det i förvärvsinkomsterna har inträffat en förändring som ger pensionstagaren rätt till deltidspension med stöd av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som inte tidigare har berättigat honom till deltidspension. Som stabiliserad förvärvsinkomst anses härvid den förvärvsinkomst som deltidspensionen första gången fastställdes på.

17 §

Om pension enligt denna lag beviljas med tillämpningen av 1 mom., utgör pensionen för varje full månad av den tjänstgöringstid som berättigar till pension 1/8 procent av den i 16 § 2 mom. angivna pensionsgrundande lönen.

17 §

Om pension enligt denna lag beviljas med tillämpningen av 1 mom., utgör pensionsbeloppet för varje full månad av den tjänstgöringstid som berättigar till pension 1/8 procent av den i 16 § 2 mom. angivna pensionsgrundande lönen, och 5/24 procent räknat från början av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år. Pensionsbeloppet är dock 1/8 procent till den del som på grundval av 12 c § 1 mom. den tid räknas som pensionsberättigande, för vilken arbetstagaren uppburit heffektiv pension.

Gällande lydelse

Om arbetstagarens sista av denna lag omfattade arbetsförhållande har upphört av en orsak som nämns i 14 a §, är arbetstagarens pension enligt denna lag, utan hinder av vad som stadgas i 3 mom., 1/6 procent för varje full månad av den tjänstgöringstid som berättigar till pension, under förutsättning att arbetstagarens pensionsskydd huvudsakligen har uppkommit i arbetsförhållanden som omfattas av denna lag och att arbetstagaren inte efter det att det här nämnda arbetsförhållandet har upphört på grund av ett arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet har blivit berättigad till sådant lagstadgat eller på offentlig pensionsstadga grundat pensionsskydd enligt vilket invalidpension fastställs med beaktande av den tid som återstår till pensionsålder eller motsvarande arbetsförtjänst.

Har arbetstagaren rätt till pension på grund av två eller flera arbetsförhållanden, fastställs hans rätt till pension för varje arbetsförhållande enligt villkoren för det sista arbetsförhållandet. Om pensionsskyddets kapitalvärde härvid förändras avsevärt och arbetstagarens sista arbetsförhållande är försäkrat enligt lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om pension för företagare, ändras beloppet av fribrevspensionen enligt denna lag så att det ursprungliga kapitalvärdet bibehålls.

Villkoren för fribrevet och de grunder som behövs för beräkning av det fastställs av social- och hälsovårdsministeriet på förslag av pensionskassan.

20 §

De pensioner som fastställs separat för varje arbetsförhållande sammanräknas. Maximibeloppet av ålderdoms- och invaliditetspension är dock 50 procent av den högsta enligt denna lag

Föreslagen lydelse

Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 d § 1 mom. på grundval av vilken arbetstagarens deltidspension första gången har fastställts.

Har arbetstagaren rätt till pension på grund av två eller flera arbetsförhållanden, fastställs hans rätt till pension för varje arbetsförhållande enligt villkoren för det sista arbetsförhållandet. Om pensionsskyddets kapitalvärde härvid förändras avsevärt och arbetstagarens sista arbetsförhållande är försäkrat enligt lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om pension för företagare, ändras beloppet av fribrevspensionen enligt denna lag så att det ursprungliga kapitalvärdet bibehålls.

Vad som stadgas i 6 mom. gäller även såsom fribrev beviljade ålderdomspensioner till arbetstagare, vilkas sista arbets- eller tjänsteförhållande har försäkrats enligt lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare eller lagen om statens pensioner, om pensionsåldern i det sista arbets- eller tjänsteförhållandet är lägre än 60 år och behörighetsvillkoret för arbets- eller tjänsteförhållandet har varit en sådan examen som förutsätts för sjötjänst enligt denna lag eller en viss mängd sjötjänst enligt denna lag.

Villkoren för fribrevet och grunderna för dess beräkning fastställs av social- och hälsovårdsministeriet på förslag av Sjömanspensionskassan.

20 §

De pensioner som fastställs separat för varje arbetsförhållande sammanräknas. Maximibeloppet av ålderdoms- och invaliditetspension är dock 50 procent av *arbetstagarens genomsnitt-*

Gällande lydelse

beräknade lön som ligger till grund för en sådan pension där den till pension berättigande tiden är minst två år. Om någon sådan inte finns, används den högsta lön som ligger till grund för pension enligt denna lag. Om pensionen dock har fastställts enligt 17 eller 22 a §, är pensionens maximibelopp 60 procent av den lön som beräknats på ovan nämnda sätt.

22 a §

Utän hinder av vad som stadgas annorstädes i denna lag är ålderdoms- och invaliditetspensionens minimibelopp för varje full månad av den tjänstgöringstid som berättigar till pension 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Härvid beräknas pensionen särskilt för varje arbetsförhållande som omfattas av denna lag med beaktande av den tid som arbetsförhållandet har varat efter det arbetstagaren fyllde 23 år, dock högst till den pensionsålder som avses i 14 § 1 mom. Därtill beaktas barn tillägg enligt 15 d § och uppskovsförhöjning som avses i 22 §, beräknad från den pensionsålder som avses i föregående sats.

Föreslagen lydelse

liga månadslön beräknad på grundval av de sammanlagda lönerna för hans olika arbetsförhållanden under de senaste fyra sju tjänståren. Om det sista arbetsförhållandet har slutat med ett pensionsfall, beräknas den genomsnittliga månadslön som avses i detta moment på motsvarande sätt, dock utan att pensionsfallsåret räknas till den tid som arbetsförhållandet har fortgått, om arbetsförhållandet räknat på detta sätt fortsätter minst två kalenderår. Om ovan nämnda genomsnittliga månadslön är väsentligt lägre eller högre än den lön som den försäkrade har uppburit för sjömansarbete under en så lång tid, att den högre eller lägre lönen kan anses stabiliserad, beaktas såsom genomsnittlig månadslön den genomsnittliga arbetsförtjänst som han skulle ha haft om någon förändring inte hade inträffat. Har pensionen dock fastställts enligt 17 eller 22 a §, är pensionens maximibelopp 60 procent av den samordningsgrund som avses i 8 § lagen om pension för arbetstagare.

22 a §

Utän hinder av vad som stadgas på annat ställe i denna lag är ålderdoms- och invaliditetspensionens minimibelopp för varje full månad av den tjänstgöringstid som berättigar till pension 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen och 5/24 procent räknat från början av det år under vilket arbetstagaren fyller 60 år. Pensionsbeloppet är dock 1/8 procent till den del i 12 a § 1 mom. avsedd återstående tid eller i 12 c § 1 mom. avsedd tid för vilken arbetstagaren uppburit heffektiv pension räknas med i den till pensionen berättigande tiden. Härvid beräknas pensionen särskilt för varje arbetsförhållande som omfattas av denna lag med beaktande av den tid som arbetsförhållandet har varat efter det arbetstagaren fyllt 23 år, dock högst till den pensionsålder som avses i 14 § 1 mom. Därtill beaktas barn tillägg enligt 15 d § och uppskovsförhöjning som avses i 22 §, beräknad från den pensionsålder som avses i föregående mening.

Ålderdoms- eller invaliditetspensionen för en arbetstagare som har uppburit deltidspension utökas med ett belopp som för varje månad under vilken arbetstagaren har fått deltidspension är 1/8 procent av den pensionsgrundande lönen. Som pensionsgrundande lön beaktas härvid den skillnad i förvärvsinkomsterna enligt 16 d § 1 mom. på grundval av vilken arbetsta-

Gällande lydelse

23 §

Invaliditetspensionen ändras till ålderdomspension räknat från ingången av månaden närmast efter den då pensionstagaren har uppnått den i 14 § 1 mom. angivna ålder som berättigar till ålderdomspension.

En invaliditetspension som har beviljats som delpension ändras på ansökan av pensionstagaren till individuell förtidspension från ingången av månaden närmast efter den då pensionsstagaren har uppfyllt de i 15 § 2 mom. stadgade villkoren, dock inte retroaktivt för längre tid än sex månader före ingången av den månad som följer på ansökan.

Om arbetsförmågan hos en arbetstagare som uppbär invaliditetspension undergår sådan förändring att förändringen enligt 16 § 3 mom. påverkar pensionsbeloppet och om förändringen, med beaktande även av den tid som förflutit, kan beräknas bli bestående för minst ett år, justeras pensionsbeloppet på ansökan av pensionstagaren eller på pensionskassans initiativ från början av den månad som närmast följer efter förändringen, om inte annat följer av 28 § 3—7 mom. Pensionen nedsätts dock inte för den tid för vilken den redan har utbetalts och höjs inte för en längre tid än sex månader före den kalendermånad som närmast följer efter pensionskassans justeringsansökan eller pensionsanstaltens justeringsåtgärder.

Utan hinder av vad som stadgas i 3 mom. kan vid indragning av invaliditetspension beslut fattas om att pensionen betalas som en delpension för en viss tid, vilken kan vara kortare än ett år.

Föreslagen lydelse

23 §

Invaliditetspension beviljas antingen *som full pension eller som delpension. Full invaliditetspension, som fastställs enligt 16 § 1 mom., beviljas en försäkrad vars förtjänstmöjligheter har minskat med mer än 2/3. Även individuell förtidspension beviljas som full invaliditetspension. I annat fall beviljas invaliditetspensionen som delpension, som utgör hälften av full pension.*

Om den som uppbär individuell förtidspension börjar förvärsarbete och härvid förtjänar det belopp som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare eller mera, kan utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. individuell förtidspension utbetalas enligt samma belopp som delpensionen enligt 1 mom. Överstiger pensionsstagarens förvärsinkomster dock 2/3 av den pensionsgrundande lönen, utbetalas inte pensionen utan lämnas vilande.

Förändras en invaliditetspensionstagares arbetsförmåga så att förändringen enligt 1 mom. inverkar på pensionens storlek, och kan förändringen med beaktande även av den tid som redan har förflutit antas bli bestående under åtminstone ett år, justeras pensionens belopp på ansökan av pensionstagaren eller på pensionsanstaltens initiativ från början av den månad som närmast följer efter förändringen, om inte annat följer av 28 § 3—7 mom. Pensionen minskas dock inte för den tid för vilken den redan har utbetalts och höjs inte för längre tid än sex månader före den kalendermånad som närmast följer efter pensionsstagarens justeringsansökan eller pensionsanstaltens justeringsåtgärder. Invaliditetspension som har beviljats i form av delpension ändras på ansökan av pensionstagaren till individuell förtidspension från ingången av månaden närmast efter den under vilken pensionstagaren har uppfyllt de villkor som stadgas i 15 § 2 och 3 mom., dock inte retroaktivt för längre tid än sex månader före ansökan.

Indragen invaliditetspension kan betalas ut i form av delpension även för kortare tid än ett år. Delpension kan betalas som full pension under den rehabiliteringstid som avses i 4 l § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Om den som uppbär individuell förtidspension börjar förvärvsarbete, varav det enligt 2 mom. följer att pensionen skall betalas enligt samma belopp som delpension eller att den inte alls får utbetalas, skall pensionsanstalten ändra pensionsbeloppet eller avbryta pensionsutbetalningen räknat från följande möjliga betalningsperiod. I dessa fall kan pensionsanstalten återkräva de pensionsrater som har betalats utan grund räknat från det att pensionstagaren började förvärvsarbete.

Då arbetet upphör eller minskar så att arbetstagaren har rätt till individuell förtidspension till fullt belopp eller enligt samma belopp som delpension, börjar vilande individuell förtidspension utbetalas räknat från början av månaden efter ansökan. Av undantagsskäl kan pensionen betalas retroaktivt, dock högst för ett år före den månad som följer efter ansökan.

Vilande individuell förtidspension kan på ansökan av pensionstagaren dras in räknat från början av månaden efter ansökan. Om krav på ny utbetalning av vilande individuell förtidspension inte framställs inom fem år räknat från avbrottet, anses det utan särskilt beslut att förtidspensionen upphör vid utgången av denna tid.

Invaliditetspension ändras till ålderdomspension från början av den månad som närmast följer på den månad då pensionstagaren har uppnått den i 14 § 1 mom. avsedda ålder som berättigar till ålderdomspension.

64 §

Arbetsgivaren är skyldig att till sjömanspensionskassan och försäkringsdomstolen lämna alla uppgifter som är av nöden för verkställigheten av denna lag. Sagda anstalter äger rätt att i arbetsgivarens böcker granska uppgifternas riktighet. Vad ovan stadgats om arbetsgivare gäller i tillämpliga delar även i lagen om riksomfattande arbetslöshetskassor avsedd arbetslöshetskassa.

64 §

Arbetsgivare är skyldig att lämna Sjömanspensionskassan och en besvärmyndighet som avses i denna lag alla uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Nämnade anstalter har rätt att i arbetsgivarens böcker granska uppgifternas riktighet. Till den del arbetsgivaren underlåter att sända in nämnda uppgifter eller gör detta senare än vad som närmare stadgas genom förordning, kan arbetsgivaren påföras enligt uppskattning en till högst dubbelt belopp förhöjd försäkringspremie på det sätt som stadgas i 7 §. Vad som ovan stadgas om arbetsgivare gäller i tillämpliga delar även de myndigheter och inrättningar som beviljar förhöjningar som avses i 12 a § och 16 b §.

Gällande lydelse

64 a §

Genom förordning må stadgas sådana undantag från stadgandena i denna lag, vilka föranledes av ömsesidigt avtal med främmande stat.

Föreslagen lydelse

64 a §

Pensionstagaren är skyldig att till Sjömanspensionskassan anmäla sådana ändringar som inverkar på hans rätt att erhålla pension eller på pensionens belopp.

Sjömanspensionskassan kan av pensionstagaren kräva utredning över omständigheter som påverkar pensionens belopp och utredning över att han fortfarande uppfyller villkoren för erhållande av pension. Har pensionstagaren inte tillställt Sjömanspensionskassan utredningen inom en av kassan utsatt skälig tid, kan Sjömanspensionskassan besluta att utbetalningen av pensionen skall avbrytas till dess utredningen inlämnats.

Arbetsgivaren är även skyldig att till Sjömanspensionskassan på dess begäran lämna de uppgifter som avses i 2 mom. och som behövs för att pension skall kunna betalas.

64 b

Genom förordning kan stadgas om sådana undantag från denna lag, vilka föranleds av ömsesidigt avtal med en främmande stat.

De undantag som med stöd av denna lag stadgas genom förordning kan förordnas bli retroaktivt tillämpade, dock tidigast från den 1 januari 1969.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Lagen tillämpas på pensioner i fråga om vilka pensionsfallet inträffar sedan lagen har trätt i kraft. Stadgandena i 23 § 2, 5, 6 och 7 mom. tillämpas dock även på pensioner där pensionsfallet har inträffat innan lagen har trätt i kraft.

Om arbetsförhållandet för en arbetstagarare som före den 1 januari 1994 har fyllt 54 år nämnda datum har fortgått i minst tio år, avslutas arbetsförhållandet enligt 11 § 6 mom. vid utgången av år 1994.

På en arbetstagarare som har fyllt 55 år innan denna lag trädde i kraft och som vid ikraftträdandet har rätt till dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning tillämpas fortsättningsvis 15 e §, sådan den lyder då denna lag träder i kraft. När detta stadgande tillämpas, anses arbetstagaren ha rätt till dagpenning även under den självrisktid som avses i 12 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och den 1 januari 1994.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På förhandsbeslut som ges då denna lag är i kraft tillämpas 15 § 4 mom. denna lag.

Utan hinder av vad 15 § 2 mom. stadgar om den nedre åldersgränsen för individuell förtidspension bibehåller en arbetstagare som är född år 1939 eller tidigare rätten att få individuell förtidspension när han fyllt 55 år. Stadgandet i 15 § 4 mom. tillämpas på förhandsbeslut som ges medan lagen är i kraft.

Lagens 17 § 3 mom. och 22 a § tillämpas från den 1 januari 1994, dock så att de skall tillämpas sådana de lyder då denna lag träder i kraft till den del tjänstgöringstid skall räknas före den 1 januari 1994.

Vid tillämpningen av 16 b § beaktas inte förmåner som avses i paragrafens 1 mom. 2, 3 och 4 punkten och som har betalats för tiden före ikraftträdandet.

Denna lag tillämpas även på sådana familjepensioner, i fråga om vilka pensionsfallet inträffat innan denna lag har trätt i kraft.

Vid tillämpning av 3 a § 2 mom. 2 punkten beaktas de arbetslöshetspensioner, i fråga om vilka tiden mellan pensionsfallet och uppnåendet av pensionsåldern beaktats på grundval av ett arbetsförhållande som upphört den 1 juli 1989 eller därefter.
